

Na Kerekere'a Sa Paul Fuana Ngwae Fa'amamana Ki 'I Rom

Kaida'i sa Paul nia keresia na buka ne'e, nia oga ke ala 'ania ngwae fa'amamana ki kike saiana ne'e nia oga liua leka'a ma'i ka dao to'oda. (1:9-15) God nia ri 'uana sa Paul fuana fa'atalo'a 'ani Fa'arongo'a Le'a fuana ngwae noa'a la'u Jiu ki. Ma sa Paul ka fa'asua na'a rao'a ne'eri ana bali kula ana ra'elana sina ana 'i Rom. 'Una'eri, nia salisali na'a ke leka ana kula ki ana suulana sina 'i Rom, ka tasa na'a ne'e 'i Spen. Ma nia naia ne'e nia ke leka lisia ngwae fa'amamana ki 'i Rom ana lekalana ma'i 'uana 'i Spen.

Ana kaida'i ne'e sa Paul ka kerekere fuana ngwae fa'amamana ki 'i Rom, na Jiu fa'inia na ngwae noa'a la'u Jiu ki, tua fikulada noa'a kasi le'a. Sa Paul oga na Jiu ki fa'inia na ngwae noa'a la'u Jiu kike tua kwaima le'a. 'Iu sa Paul ka ala'a madako ana bali buka 1-12 ne'e God fa'amauria kero'a Jiu, ma ngwae noa'a la'u Jiu ki, du'ungana fito'onga kera ana sa Jesus. Kaida'i God nia alafafi kera Jiu fa'inia ngwae noa'a la'u Jiu, kera bolo fa'inia kero'a ke alafafi kera go'o, ma kera ka tua kwaima fiku.

Sa Paul oga logo ke fa'amanata na Kristin ki fuana tua'a ne'e fa'asaele'a liana God. Ru ne'e fofu 'afua ro'onga'a sulia fa'ina'ona'o ki ana 'inoto'anga, ma folilana takisi, ma kwaima'anga

fuana ti ngwae fa'amamana ne'e kira manata matamata sulia fanga ma na asoa abu ki.

Na ru talinga'i ki saena buka ne'e:

Sa Paul ne'e na lifurongo'a ana na Fa'arongo'a Le'a 1:1-17

Ngwae ki ta'ifau go'o ne'e kira abula ta'a 1:18—3:20

God nia fa'asaga na ngwae ki sulia na fa'amamana'anga kira ana sa Jesus 3:21—4:25

Mauri'a faolu sulia ngasingasi'anga na Anoli ru Abu 5:1—8:39

God filia ngwae 'i Jiu ki, bore ma kira ilanga'inia sa Jesus 9:1—11:36

Na tua'a ne'e fa'asaele'a liana God 12:1—15:13

Sa Paul nia oga ke leka 'uana 'i Rom 15:14—16:27

¹ Na kerekere'a fa'asia sa Paul, na ngwae rao sa Jesus Christ. Nau'a ta ngwae lifurongo logo osi'ana God nia fili nau, ma ka asunga'i nau fuana na fa'atalo'a 'ani Fa'arongo'a Le'a nia.

² Na Fa'arongo'a Le'a ne'e God nia eta fata 'ani ka tau na'a ma'i 'i na'o ana profet ki, ma kira keresia saena Kerekere'a Abu. ³ Ma na Fa'arongo'a Le'a ne'eri sulia na Ngela nia, na Aofia kia sa Jesus Christ. Nia ngalia noni'i ngwae, ma ka futa ma'i ana kwalafa sa David na ngwae tatalafa'a. ⁴ Ma kulu saiana nia'a malitana abu osi'ana God ka fa'ata'inia nia'a na Ngela nia ana kaida'i God ta'ea fa'asia mae'a 'ani ngasingasi'anga doe nia. ⁵ Ma 'ani sa Jesus Christ, God ka fa'ale'a nau 'iri nau'a ta ngwae

lifurongo fuana rao'a fuana sa Jesus Christ, fasi 'iri nai tala'ia ngwae ne'e noa'a la'u na Jiu ki, ana fanoa ki ta'ifau, 'iri kike fa'amamana ana nia'a, ma kira ke ro'osulia na fatalana. ⁶ Ma kamu'a logo na ngwae ne'e kamu tua 'i Rom ki, God sae kamu fasi 'iri kamu'a na ngwae sa Jesus Christ ki.

⁷ Aia, nau ku kerekere fuamu'a ta'ifau go'lo na ngwae ne'e kamu tua 'i Rom ki ne'e God alafe fuamu'a ma ka sae kamu 'iri muke alua na'a ngwae nia ki. Nau ku fo'lo fasi 'iri na kwai'ofe'anga ma aroaro'anga God na Ma'a kia, ma na Aofia sa Jesus Christ ke tua fa'i kamu ta'ifau.

Sa Paul oga ke maa to'ona ngwae fa'amamana ki 'i Rom

⁸ Ru etaeta, nau ku ba'atafea God nau sulia sa Jesus Christ fuamu'a ta'ifau, osi'ana ngwae ana fanoa 'oro ki saena magalia ta'ifau kira rongo na'a sulia na fa'amamana'anga kamu. ⁹ God nia saiana ru ne'e nau ku saea nia mamana. Nia'a ne'e God nini'a nau ku rao ma'i fuana 'ani na maurilaku ta'ifau 'ani fa'atalonga'ilana Fa'arongo'a Le'a sulia Ngela nia. God saiana nau ku manata to'lo amu'a, ¹⁰ ana kaida'i ki ta'ifau ne'e nau ku fo'lo, nau ku gania God, dilia nia oga, nia ka kwatea ka talangwara'u fuaku fasi 'iri nau ku leka ma'i 'iri nai dao to'omu'a ana kaida'i ne'e. ¹¹ Sulia nau ku oga liua lisilamu'a, fasi 'iri nai ala'a fa'i kamu sulia ru le'a God nia sasi fuakulu ta'ifau 'iri ke fa'angasingasi kamu. ¹² 'Una'eri nau ku oga fasi 'iri kuke 'afi kulu kwailiu, ma nau ku 'afi kamu

'ani fa'amamana'anga nau, ma muke kwai'afi aku 'ani fa'amamana'anga kamu.

¹³ Ngwaefuta nau kina ana sa Jesus, nau ku oga muke sai logo ana, kaida'i 'oro ki ne'e nau ku manata 'uana dao'a to'omu'a, bore ma kaida'i ki ta'ifau nau ku dao to'ona na 'afita'i'anga fuana sasilana. Nau ku oga leka'a kwau siamu'a, 'iri ti ngwae la'u ne'e kira tua 'i Rom kike fa'amamana ana sa Jesus Christ, di'ia nau ku sasia logo fuana ti ngwae ana ma'e fanoa ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki. ¹⁴ God kwatea nau'a na ngwae rao fuana fa'atalo'a 'ani Fa'arongo'a Le'a fuana ngwae ki ta'ifau, sui bore 'ana ngwae ne'e kira sai 'i ru di'ia ngwae Grik ki, ma na ngwae ne'e noa'a kasi sai 'i ru di'ia ngwae ne'e noa'a la'u Grik ki. Ma na rao'a ne'e nia 'oga nau na'a. ¹⁵ Nia ne'e kwatea ma nau ku oga fa'atalo'a 'ani Fa'arongo'a Le'a fuamu'a ngwae ne'e kamu tua logo 'i Rom ki.

God fa'amauria ngwae ne'e kira fa'amamana ana Fa'arongo'a Le'a

¹⁶ Noa'a nau kusi 'eke 'ania ala'anga sulia na Fa'arongo'a Le'a ne'e, osi'ana ne'e God nia rao 'ani na ngasingasi'anga nia ka fa'amauria ngwae ki ta'ifau ne'e kira fa'amamana. Kami'a ngwae Jiu ki ne'e kami eta rongoa ala'anga ne'eri, ma nini'ari la'u mala kamu'a ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki. ¹⁷ Na Fa'arongo'a Le'a ka fa'ata'i madako na'a ana fadalana falafala God fuana sagalana na ngwae. Ma nia ka fa'asaga na ngwae sulia kira fa'amamana ana sa Jesus Christ. Noa'a la'u ta ru matamata ne'e God

fa'asaga na ngwae ki 'ani. Osi'ana ru ne'eri ba na Kerekere'a Abu ka 'uri, “Na ngwae ne'e God fa'asagada sulia na fa'amamana'anga kira ki ke ba'a mauri.”✧

Sae ta'anga'a God fuana ngwae abula ta'a ki

¹⁸ Ma God ma'i 'i langi ka fa'ata'inia ne'e nia saeta'a fuana ngwae ne'e kira fulia ru ta'a ki, ma kika aburongo ana nia'a. Kira fulia ru ta'a ki, ma kira ka fonea na mamana 'anga sulia God fa'asida. ¹⁹ God ka kwatea na'a kwa'ikwa'inga fuada, sulia nia fa'ata'i madako ana ru ki sulia nia'a talana, ma ka talangwara'u na'a fuada ma kira ka saiana. ²⁰ Ana etangilana ma'i God nia saunga'inia na magalia, ma na ngwae ki kira ka sai na'a ana na ngasingasi'anga nia ne'e noa'a kasi sui, ma kira ka sai logo ana nia'a na God mamana. Sui bore 'ana na ngwae ki noa'a kasi totolia lisilana God, kira saiana kira ka lisia na ru ne'e nia saunga'ini'i ki, ma nia ne'e kwatea ma kira ka saiana na ru ki sulia God. Ma osi'ana nia 'una'eri, ka 'afita'i go'o fuana ne'e kira saea kira kina God.

²¹ Kira saiana God, bore ma noa'a kira kasi oga go'o na fa'adoelana, ma noa'a kira kasi oga go'o na ba'atafelana fuana na ru ne'e nia kwatea fuada ki. Ma kira ka manata bolebole'a sulia God. Ma noa'a kira kasi malinga'inia go'o mamana'anga ne'e God oga kika saiana. ²² 'Iu, kira saea kira ngwae liato'o sulia God, bore ma kira na ngwae bolebole'a ki lala. ²³ Ma noa'a kira kasi fo'osia go'o God ne'e mauri firi, ma kira ka fo'osia lala nunu'i ru ne'e kira saunga'inia

✧ **1:17** Habakuk 2:4

go'o 'ada ki di'ia nununa ngwae ne'e noa'a kasi tuatua firi ki, ma na no'o ki, ma na ru 'ae'aela ki, ma na ru angoango ki.

²⁴ Ma osi'ana na ru ne'eri ki, God danga na'a 'anida fasi 'iri kike leka na'a 'ada sulia liada, ma kira ka fulia na'a ru ta'a ki fuada kwailiu 'ani nonida. ²⁵ Kira ka 'aila 'ani fa'amamanalana na mamana'anga sulia God, ma kira ka fa'amamana ana sokea ki. Ma kira ka fo'osia na'a 'ada, ma kira ka rao na'a fuana na ru ne'e God nia saunga'inida ki. Ma noa'a kira kasi fo'osia God ne'e saunga'inia na ru ne'eri ki ta'ifau, ma noa'a kira kasi ro'osulia. Ta'ifilia nia'a ne'e bolo fuana ngwae ki kike ba'atafea firi. 'Iu ke 'una'eri!

²⁶ Ma osi'ana na abulalana na ngwae ki ne'e ta'a 'una'eri, God ka 'aila 'anida fasi 'iri kike sasia na'a 'ada ru ni 'eke'a ki ne'e leka sulia na kwaiogalana nonida. Ma na kini ki logo, kira ka 'aila na'a 'ada 'ani na ngwae ki, ma kike teo na'a 'ada fa'inia na kini ki lala. ²⁷ Ma ka 'una'eri, na ngwangwane ki logo kira ka 'aila na'a 'ada 'ania na kini ki, ma kira ka oga na'a teo'a fa'inia na ngwangwane ki la'u. Ma ka 'una'eri, na ngwae ki kira ka sasia na'a na ru ni 'eke'a fafi'i fuada kwailiu. Nia ne'e kika ngalia na'a matalanga'inga ne'e bolo fuada sulia na abula ta'anga'a kira ki.

²⁸ Ma osi'ana na ngwae ne'eri ki kira 'aila 'ani tae ne'e kira saiana sulia God, nia ka danga na'a 'anida fasi 'iri kike manata ta'a na'a 'ada, ma kira ka sasi na'a ru ne'e noa'a kasi le'a fuana sasilani ki. ²⁹ Kira ka 'idufa'i fulia na'a ru ta'a ki, ma kika guguta, kira ka abula ta'a

na'a fa'inida kwailiu, kira ka kwaimamagolai, kika saungwae, kika fu'a, kika soke, ma kika 'aila 'anida kwailiu, ma kika ala'a sulia ngwae ki. ³⁰ Ma kika fata ta'a sulida kwailiu, ma kika ngasingasi'a liu fuana 'aila'anga 'ani God, ma kika fata 'e'e ada kwailiu, ma kika lafe, ma kika fata naunau liu, ma kika manata liu 'uana sasilana ru ta'a ki la'u, ma kika aburongo ana ma'a fa'inia te'a kira ki. ³¹ Ma kika sasia ru gwaubali'a ki, ma noa'a kira kasi fa'amamana na fata alanga'inga kira ki, ma noa'a kira kasi alafe ma noa'a kira kasi kwaimanatai fuana na ngwae matamata ki. ³² Aia, ma kira sai na'a ana na fata totonga'i 'anga 'olo'olo God ne'e saea na ngwae ne'e kira tua 'una'eri ki, kira totolia na'a mae'a. Sui ka 'una'eri bore 'ana, kira kasi mango go'o fa'asia sasilana ru ne'eri ki, ma kira ka oga na'a ngwae matamata ne'e sasia logo ru 'una'eri ki.

2

Na matalanga'inga God

¹ Kamu'a ne'e kamu matalanga'inia ngwae ne'e kira abula ta'a 'una'eri ki, muke matalanga'i kamu talamu'a logo. Osi'ana kamu sasia logo na ru ta'a ne'e kira sasi'i ki, ma ka 'afita'i muke tofea fasi noa'a kamu kasi rora. ² Ma kulu'a ta'ifau go'o kulu saiana na kwalikwa'inga God nia saga ana kaida'i nia matalanga'inia na ngwae ne'e kira sasia na ru 'una'eri ki. ³ Ma kaida'i kamu sasi logo dil'ia na ngwae ne'e kamu matalanga'i kira ki, kamu saiana God ke ba'a matalanga'i kamu

logo. ⁴ Sali kamu manata rora fasi God noa'a kasi matalanga'i kamu, osi'ana na alafelana doe fuamu'a, ma ka mabetau logo fuamu'a. Nia le'a fuana muke saiana ne'e God sasi le'a 'una'eri fuamu'a 'iri muke kakari alifa'i fa'asia abula ta'anga'a kamu ki.

⁵ Ma sulia noa'a kamu kasi oga go'o kakari alifa'i 'anga, 'una'eri kamu talamu'a logo ne'e kamu fa'adoea na kwa'ikwa'inga kamu ki masia Asoa ne'e God ke ba'a fa'ata'inia na saeta'anga nia, ma na ngwae ki ta'ifau kike ba'a lisia na kwa'ikwa'inga saga nia. ⁶ God ke ba'a kwatea na ru ki fuana ngwae ki ta'ifau sulia na rao'a to'oto'o kira ki. ⁷ Ti ngwae, God ke ba'a kwatea na mauri'a firi fuada, sulia kira noni mabe fuana sasilana ru le'a ki, ma kira ka oga God ka tafeda ma ka fa'a'inoto'ada ma ka kwatea kira ka mauri firi. ⁸ Bore ma ti ngwae kira fanga ta'a, ma kira ka 'aila lala 'ania na mamana 'anga sulia God, ma kira ka oga lala leka'a sulia na ru rora ki. Ma osi'ana ne'e kira 'una'eri, God ke ba'a fa'ata'inia na'a ne'e nia saeta'a fuada, ma ka kwatea na kwa'ikwa'inga doe fuada. ⁹ Ma sa tai fa'ida ne'e kira abula ta'a, kike ba'a to'o ana 'afita'i'anga ma na manata 'abono'anga. God ke ba'a sasi 'una'eri fuana na ngwae Jiu ki, ma fuana na ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki logo. ¹⁰ Ma God ke ba'a kwatea na 'inoto'anga, ma na fa'adoe'anga, ma na aroaro'anga fuana sa tai fa'ida ne'e kira sasia ru le'a ki. Nia sasi 'una'eri fuana na ngwae 'i Jiu ki, ma fuana na ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki logo. ¹¹ Nia sasi 'una'eri osi'ana na kwa'ikwa'inga God fuana na ngwae

ki ta'ifau nia bolo, ma nia noa'a kasi 'inifilifili ana ta ngwae.

¹² Ma na ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki, noa'a kira kasi tua olofana taki sa Moses ki. Ma God noa'a kasi matalanga'inida 'ani na taki ne'eri ki. God ke ba'a matalanga'i kira osi'ana kira fulia na ru ta'a ki. Nia ke matalanga'inida fuana mae'a, osi'ana na abula ta'anga'a kira ki. Ma na ngwae 'i Jiu ki nini'a, kira tua olofana na taki sa Moses ki. God ke ba'a matalanga'i kira, osi'ana kira fulia na'a ru ta'a ki 'ani aburongo'anga ana taki ne'eri ki, ¹³ ma osi'ana noa'a la'u na rongolana taki ki ne'e ke ba'a fa'asaga na ngwae ki fuana God, bore ma sasilana lala na ru ne'e na taki ki saea. ¹⁴ Na ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki, kira kasi tua olofana na taki ki. Bore ma di'ia kira sasia ru le'a sulia na manatalada, ma ka leka sulia na taki, kira fa'ata'inia ne'e kira to'olanga'inia na saga'a fa'asia rora'a, sui bore 'ana kira noa'a kasi rongoa 'ua na taki sa Moses ki. ¹⁵ Na abulalada le'a 'una'eri ne'e fa'ata'inia na taki God nia tua na'a 'i saena na liada. Ma na manata'anga kira logo ka fa'ata'inia ru ne'e nia mamana, osi'ana kaida'i kira sasia na ru ta'a ki, kira 'eke, ma kaida'i kira fulia na ru le'a ki, kira ka saele'a. ¹⁶ God ke ba'a matalanga'inia ngwae abula ta'a ki ana na asoa nia kwatea sa Jesus ke gwaunga'i fafia na ngwae ki 'iri nia ke matalanga'inida sulia na ru rora kira sasi tafanga'i ani ki ma na ru rora kira sasi ago logo ani ki. Na Fa'arongo'a Le'a nini'a nau ku ala'a sulia nia fata 'una'eri.

Na ngwae 'i Jiu ki noa'a kira kasi ro'o sulia

na taki sa Moses ki

¹⁷ Aia, kamu'a ngwae Jiu ki, kamu fia ne'e God ke ba'a le'a fuamu'a, osi'ana nia kwatea fuamu'a na taki ki fa'asia sa Moses. Ma muke ba'atafe kamu talamu'a, osi'ana kamu ngwae God ki. ¹⁸ Ma muka saea fasi kamu saiana ru ne'e God oga muke sasia, ma muka saiana fililana ru ne'e saga sulia kamu saiana na taki ki. ¹⁹ Ma kamu ka saea logo ne'e, kaumulu saiana tala'ilana sa tai fa'ida ne'e kira di'ia ngwae maa rodo sulia kira kina God. Ma kamu ka saea logo, kamu di'ia na unu fuana sa tai fa'ida ne'e kira tua saena ma'erodo fasi 'iri kira ka leka siana God. ²⁰ Muka saea kamu to'o ana na saili ru'a ali'afu, ma na ru ki ta'ifau ne'e mamana, sulia kamu to'o ana na taki ki fa'asia sa Moses. Ma muka saea kamu'a na ngwae fa'amanata ki fuana na ngwae bolebole'a ma fuana ngwae kina'i ru ki.

²¹ Ma kamu ka saiana fa'amanatalana na ngwae matamata ki, ma fa'uta mo ne'e noa'a kamu kasi fa'amanata kamu talamu'a? Kamu fata fuana ngwae ki muka 'uri, "Noa'a kamu kasi bili." Bore ma kamu talamu'a muka bili go'o amu'a. ²² Muka saea logo fuana ngwae ki, "Noa'a kamu kasi kakabara." Bore ma kamu kakabara logo. Muka saea logo, ne'e na nunu'i ru ne'e ngwae ki kira fo'osia ni'i ta'a liu. Bore ma kaumulu ru'u saena fera abu kira ki, ma muka bilia go'o amu'a na ru ne'eri ki. ²³ Ma muka fata naunau suli kamu talamu'a, osi'ana kamu to'o ana taki sa Moses ki. Bore ma kamu aburongo go'o 'amu'a ana taki ne'eri ki. Ma nia ne'e kwatea na ngwae ki kira ka fata ta'a ana God. ²⁴ 'Una'eri ne'e Kerekere'a Abu ka

fata 'uri, “Osi'ana kamu'a na ngwae Jiu ki kamu abula ta'a, na ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki, kira ka fata buri tolinga'i ana God.”

²⁵ Kamu'a ngwae Jiu ki, kamu saea fasi na 'olo fa'ata'i 'anga ne'e fa'ata'inia kamu'a ngwae God ki. Di'ia kamu ro'lo sulia taki God ki, na 'olo fa'ata'i 'anga ne'e kamu sasia na ru le'a. Ma di'ia noa'a kamu kasi ro'lo sulia na taki ne'eri ki, na 'olo fa'ata'i 'anga ne'e kamu sasia bore, nia noa'a kasi 'afi kamu go'lo 'i maana God. Ma kamu ka di'ia go'lo amu'a na ngwae ne'e noa'a 'iri saiana God ki. ²⁶ Aia, ma di'ia ta ngwae ne'e noa'a la'u Jiu, ma nia ka ro'osulia na taki ne'eri ki, God ke ba'a saea nia'a na ngwae nia, ka di'ia logo ngwae ne'e 'olo fa'ata'inia. ²⁷ Ma ngwae ne'e kira ka ro'osulia na taki ki, sui bore 'ana noa'a kira kasi 'olo fa'ata'inia, kike ba'a fa'ata'inia ne'e kamu rora, ma God ke ba'a matalanga'i kamu. God ke ba'a matalanga'i kamu, osi'ana kamu aburongo ana taki ki, sui bore 'ana muka to'lo ana na taki keresia ne'eri ma muka 'olo fa'ata'inia.

²⁸ Sa tai ne'e na ngwae Jiu mamana? Nia noa'a la'u ta ngwae ne'e ro'lo go'lo sulia falafala Jiu ki nama ka 'olo fa'ata'inia go'lo 'ana ana nonina, ma liana ka ta'a go'lo 'ana 'ua. ²⁹ Na ngwae mamana 'i Jiu, nia na ngwae ne'e maurilana saga 'i maana God, osi'ana God nia rokisia na manatalamu'a. Ma na rao'a ana Ano'i ru Abu fuana sagalana na maurilana ngwae, ma noa'a la'u na rao'a na taki ki. Na ngwae 'una'eri, God nia tafea, sui bore 'ana na ngwae ki noa'a kasi ba'atafea.

3

God nia mamana

¹ 'Uri ma nia le'a fuamu'a ngwae Jiu ki muke 'olo fa'ata'inia 'iri ka fa'ata'i kamu ngwae God ki? ² 'Iu, ru 'oro le'a ana ru ne'eri. Na ru etaeta, God kwatea na'a fatalana fuana ngwae 'i Jiu ki. ³ 'Una'eri bore 'ana, ti ngwae Jiu noa'a kasi fa'amamana ana fatalana God. Sui bore 'ana kira ka 'oia na alanga'inga kira ki fa'inia God, God 'idufa'i sasia tae ne'e nia eta fata'a 'ani. ⁴ Osi'ana God nia mamana, sui bore 'ana ngwae ki kira ka soke. Sulia na Kerekere'a Abu ba fata 'uri, "Ta tae bore 'ana ne'e God saea nia ke fulia ana ngwae abula rora ki, nia ke fuli go'o 'ana. Ma sa tai bore ana ne'e kira saea God noa'a kasi matalanga'i saga ana, God fa'ata'inia ne'e nia saga daofa'i liu."✧

⁵ Ma ti ngwae ana Jiu ki kira saefilo bolebole'a kika 'uri, "Si di'ia na abula ta'anga'a kia ki fa'ata'i madako ana fuana ngwae ki ne'e God nia 'olo'olo kaida'i nia matalanga'i kia. 'Uri ma God nia rora kaida'i nia kwatea na'a matalanga'inga fuaka?" ⁶ Noa'a liu! Osi'ana 'afita'i God noa'a kasi saga, si di'ia nia noa'a kasi saga, nia kasi totolia matalanga'ilana na ngwae ki.

⁷ Ma ti ngwae Jiu kira saefilo bolebole'a kika 'uri, "Fa'uta, di'ia kulu 'oia fata alanga'inga kulu ki, ma na ngwae ki kira lia madako ana fasi God dau sulia ala'anga nia, ma nia ne'e kwatea ma kira ka ba'atafe God? Di'ia 'una'eri, fa'uta mo ne'e God ka matalanga'i kia fa'inia rora'a kia ki?" ⁸ Ma fata'a 'uri nia bolebole'a logo,

✧ 3:4 Sam 51:4

“Kulu abula ta'a 'akulu fasi 'iri ru le'a ke dao ma'i.” Ti ngwae kira soke fafi nau fasi nau ku saea ru ne'eri. Ma na ngwae ne'eri ki, God ke ba'a matalanga'i kira.

Noa'a ta ngwae 'iri saga

⁹ Ma fuakulu ngwae Jiu ki, 'uri ma mauril-ami'a ma na abula'anga kami ka le'a fa'asia na ngwae noa'a la'u Jiu? Noa'a liu! Sulia nau ku fa'ata'inia na'a na ngwae 'i Jiu ki, ma na ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki, kira bolo ta'ifau go'o 'ada fa'inia tua'a 'i olofana na ngasingasi 'anga ana ta'anga'a. ¹⁰ Ru ne'eri nia mamana sulia na Kerekere'a Abu nia saea, “Noa'a ta ngwae 'iri saga. ¹¹ Ma noa'a ta ngwae kasi malinga'inia malitana God, ma noa'a ta ngwae kasi oga sai'a ana God. ¹² Sulia kira ta'ifau go'o kira abula fa'asia God, ma kira ka leka rora, ma ta ngwae kasi sasia go'o ta ru ne'e saga.✧ ¹³ Na kwakwada di'ia ta kilu gwa'u ne'e kira 'iri asi fafia 'ani ano, sulia na fatalada ta'a liu. Kira saea ru ta'a ne'e noa'a kasi mamana ki 'ani meada. Ma kika fa'akaisia ngwae ki 'ani fatalada, di'ia na ba'eko tolo ne'e 'alea na ngwae.✧ ¹⁴ Ma na fatalada logo ka fungu 'ani kwaiagi'anga ne'e ta'a liu.✧ ¹⁵ Ma na ngwae ne'e ki kira 'ali'ali fuana saungwae'a. ¹⁶ Ma 'i fai bore 'ana ne'e kira leka ana, kira fa'alia na'a na ru ki, ma kira ka kwatea liu na'a nonifi'ia fuana ngwae ki. ¹⁷ Ma na aroaro'anga noa'a kasi tua saena maurilada.✧ ¹⁸ Ma noa'a kira kasi ma'u go'o 'ani God.”✧

✧ **3:12** Sam 14:1-3 ✧ **3:13** Sam 5:9 ✧ **3:14** Sam 10:7 ✧ **3:17**
Aesea 59:7-8 ✧ **3:18** Sam 36:1

19 Ma kulu saiana ru ki ta'ifau go'o ne'e God saea saena taki nia ki, na ru fuana na ngwae 'i Jiu ki ne'e nia kwatea fuada. Nia kwatea taki nia ki fasi 'iri noa'a ta ngwae kasi saea noa'a nia kasi fulia go'o ta ru ta'a. Ma God ke ba'a matalanga'inia ngwae ki ta'ifau fuana na rora'a kira ki. 20 Noa'a ta ngwae kasi saga 'i maana God, osi'ana nia kwairo'oi ana ma ka sasi sulia tae ne'e taki ki oga. 'Iu, na taki ki tua 'iri na ngwae ki kike saiana ne'e kira abula ta'a.

God fa'asaga na ngwae ki

21 Bore ma ana kaida'i ne'e, God fa'ata'inia tala fuana fa'asagalana ngwae ki 'i maana. Ma noa'a la'u sulia ro'onga'a sulia na taki ki, sui bore 'ana na taki fa'asia sa Moses ki ma na profet ki, kira ka kerekere sulia na tala ne'e. 22 God nia fa'asaga na ngwae ki sulia na fa'amamana'anga kira ana sa Jesus Christ. Nia sasi 'una'eri fuana ngwae ki ta'ifau go'o ne'e kira fa'amamana ana sa Jesus Christ, osi'ana ngwae ki ta'ifau kira bolo go'o 'i maana God. 23 Ngwae ki ta'ifau go'o kira abula ta'a, ma noa'a ta ngwae 'iri tua 'ani falafala ne'e ke fa'adufa God. 24 Bore ma sulia na alafe'anga God ne'e nia kwate sakonga'i go'o ana, nia ka logeda fa'asia na kwa'ikwa'inga ana abula ta'anga'a kira ki 'ani na kwaisu'usi'anga sa Jesus Christ. 25 God ka kwatea ma'i sa Jesus Christ 'iri ka fo'osi 'ani nia'a ana maelana, fasi 'iri God ke rufuanata na abula ta'anga'a na ngwae ki, osi'ana na fa'amamana'anga kira ana nia'a. God sasi 'una'eri fasi 'iri ke fa'ata'inia

na kwai matalanga'inga nia saga liu, sui bore 'ana ka tau na'a ma'i nia noa'a kasi kwatea ta kwa'ikwa'inga fuana ngwae ki sulia mabetau'a nia. ²⁶ Ma God ka fa'ata'inia ne'e nia saga fuana matalanga'ilana ta'anga'a ki, ana kaida'i nia kwatea na'a kwa'ikwa'inga fuana sa Jesus Christ. 'Una'eri God ka fa'ata'inia nia saga ma ka fa'asaga na ngwae ki ne'e kira fa'amamana ana sa Jesus.

²⁷ Ma osi'ana na tae ne'e kuke ba'a fata ba'alafe? Noa'a go'o! Noa'a kulu kasi bolo go'o fuana saelana fasi kulu saga, osi'ana kulu ro'osulia na taki ki. Bore ma God lala ne'e nia fa'asaga kulu, du'ungana kulu fa'amamana ana sa Jesus. ²⁸ Kulu saiana God nia fa'asaga na ngwae ki osi'ana na fa'amamana'anga kira, ma noa'a la'u sulia na ro'onga'a sulia tae ne'e taki ki saea. ²⁹ 'Uri ma 'oko fia fasi God alafafia go'o ta'ifilia ngwae Jiu ki? Noa'a! Na ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki bore God ala logo fafida. ³⁰ God ta'i God go'o, ma nia saiana ka fa'asaga ngwae Jiu ki di'ia kira fa'amamana, ma nia saiana ka fa'asaga logo ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki di'ia kira fa'amamana. ³¹ Osi'ana God nia fa'asaga ngwae ki sulia fa'amamana'anga, 'uri ma kuke danga na'a 'akulu 'ania na taki sa Moses ki? Noa'a. Bore ma tae ne'e nau ku fa'amanata 'ani fa'ata'inia ne'e na taki nia 'inoto'a logo.

4

God fu'usi 'olo'olo ana sa Abraham osi'ana fa'amamana 'anga

¹ 'Uri ma tae ne'e kuke ba'a saea ana sa Abraham na ko'o bora kami kwalafa ngwae Jiu ki? Fa'uta ne'e God ka fu'usi 'olo'olo ana 'i maana? ² Di'ia God fu'usi 'olo'olo ana sa Abraham osi'ana rao'a le'a ne'e nia sasi'i ki, sa Abraham saiana ka fata ba'alafe sulia. Bore ma noa'a nia kasi bolo fuana fata ba'alafe'a 'i maana God. ³ Osi'ana na Kerekere'a Abu ba fata 'uri, "Sa Abraham nia fa'amamana ana fata alanga'inga God, ma sulia na fa'amamana'anga nia ne'e God ka saea sa Abraham nia 'olo'olo 'i maana."☆

⁴ Ana kaida'i ta ngwae nia rao, nia ke ngalia nama folifoli'a. Ma na mani ne'e nia ngalia, na ngwae 'a'ana nia noa'a kasi kwate 'o'o ana, sulia na ngwae rao nia bolo fuana ngalilana folifoli'a nia. ⁵ Ma kaida'i God nia fu'usi 'olo'olo aka 'i maana, nia noa'a 'iri di'ia la'u kaida'i ngwae 'a'ana nia kwatea folifoli'a fuana ngwae rao nia. Osi'ana noa'a la'u sulia na raolaka ne'e God fu'usi 'olo'olo aka, bore ma osi'ana kulu fito'o ana God lala ne'e nia saiana ka fa'a 'olo'oloa na ngwae ta'a ki. Ma God lisia na fito'o laka, ma osi'ana ru ne'eri God ka saea kulu'a 'ani ngwae 'olo'olo ki.

⁶ 'Una'eri sa David fata sulia na saele'anga ana ngwae ki ne'e God saea kira 'olo'olo, sui bore 'ana noa'a kira kasi ro'o sulia na taki God ki ta'ifau. Sa David ka fata 'uri, ⁷ "Oilaki'a fuana sa tai fa'lida ne'e God rufuanata na'a ana rora'a kira ki, ma ka lafua na'a abula ta'anga'a kira ki. ⁸ 'Oilaki'a logo fuana ngwae ne'e God noa'a kasi manata to'ona abula ta'anga'a nia ki."

☆ 4:3 Jenesis 15:6

9 'Uri ma na saele'anga ne'e sa David nia fata sulia, na ru go'olana ana ngwae Jiu ne'e kulu 'olo fa'ata'inia ki? Noa'a! Na ru logo fuana ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki ne'e noa'a kira kasi 'olo fa'ata'inia. Kulu saiana ka sui na'a na Kerekere'a Abu ba fata 'uri, "Sa Abraham nia fa'amamana ana God, ma osi'ana nia ka fa'amamana, God ka saea nia'a ngwae 'olo'olo." 10 Ana kaida'i tae ne'e God saea sa Abraham nia 'olo'olo? 'I buri 'ana ne'e nia 'olo fa'ata'inia ka sui na'a, nama ana kaida'i nia noa'a kasi 'olo fa'ata'inia 'ua? 'I na'ona mala ne'e nia 'olo fa'ata'inia God ka saea nia ngwae 'olo'olo. 11 'I buri 'ana mala ne'e God fu'usi 'olo'olo ana sa Abraham, sa Abraham ka fi'i 'olo fa'ata'inia na'a. Ma na 'olo fa'ata'inia 'anga ne'e na ma'etoto 'iri ka fa'ata'inia God saea nia na ngwae 'olo'olo sulia na fa'amamana'anga nia ana kaida'i noa'a nia kasi 'olo fa'ata'inia 'ua. Nia ne'e kwate sa Abraham ka di'ia ko'obora fuana ngwae noa'a la'u Jiu ki ne'e kira kasi 'olo fa'ata'inia, ma kira fa'amamana ana God, ma kira ka alua na'a ngwae 'olo'olo ki. 12 Ma nia na ko'obora fuana ngwae Jiu ki ne'e kira 'olo fa'ata'inia ma kira ka fa'amamana fata alanga'inga God. Noa'a la'u osi'ana go'olone'e kira 'olo fa'ata'inia, bore ma osi'ana kira fa'amamana di'ia na ko'obora kira sa Abraham ba nia fa'amamana ka sui mala, nia ka fi'i 'olo fa'ata'inia.

13 God nia eta fata'a 'ania fuana sa Abraham ma na kwalafa nia ki, nia ka saea na magalia ne'e na ru nia. God nia eta fata'a 'una'eri noa'a la'u sulia ne'e sa Abraham ro'osulia na taki ki, bore ma sulia nia fa'amamana, ma God ka saea

nia 'olo'olo. ¹⁴ Ma di'ia God kwatea na fata alanga'inga nia go'lo fuana sa tai fa'ida ne'e kira ro'osulia na taki ki, tama na fa'amamana'anga na ngwae ki ne'e ru 'o'lo go'lo 'ana, ma na fata alanga'inga God na ru 'o'lo logo. ¹⁵ Na taki noa'a kasi kwatea ma'i na fata alanga'inga God, bore ma nia kwatea ma'i na saeta'anga God, osi'ana ngwae 'oia na taki nia. Ma kaida'i na taki ki tua, na ngwae 'idufa'i su'ungenge ana taki ki.

¹⁶ God fata alanga'inia ru ki fuana sa Abraham sulia na fa'amamana'anga nia, fasi 'iri ka fa'ata'inia na fata alanga'inga ne'eri nia sulia na kwaimanatai'anga nia ne'e ke ba'a kwate sakonga'i ana fuana kwalafa sa Abraham. Ma na kwalafa sa Abraham, noa'a la'u kira ta'ifilida go'lo ne'e ro'osulia na taki ki, bore ma kira ngwae ne'e kira fa'amamana logo di'ia sa Abraham. Sulia sa Abraham nia'a na ko'lo bora kia ta'ifau, na ngwae Jiu ki, ma na ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki. ¹⁷ Ru ne'e nia mamana, osi'ana God saea fuana sa Abraham saena na Kerekere'a Abu ka 'uri, "Nau ku fili'o, ma nau ku alu'u na ma'a ana kwalafa ki fuana ngwae ana fanoa 'oro ki." Na eta fata'a ne'e God na'a ne'e tala fa'angasia ka mamana. Sa Abraham fa'amamana ana God ne'eri, nia God ne'e ta'ea ngwae mae ki fuana mauri'a, ma ka saunga'inia ru faolu ki.

¹⁸ Ana kaida'i God eta fata'a fuana sa Abraham ne'e nia na ma'a fuana kwalafa'a ana ngwae ana fanoa 'oro ki, sa Abraham fa'amamana. God saea logo ka 'uri, "Na ngwae ne'e ke futa olitamu ki ke ba'a 'oro di'ia bulubulu ana salo." Sa Abraham fa'amamana, sui bore 'ana nia 'afita'i

fuana ru ne'eri ka mamana ana. ¹⁹ 'Una'eri bore 'ana sa Abraham nia karangi ka talanga'i fa'i ngali na'a ana maurilana, na fa'amamana'anga nia noa'a kasi ngwata'uta'u kaida'i nia manata sulia nonina ne'e ngwata'uta'u, ma 'i Sera bore ka 'abara'a logo. ²⁰ Ma na fa'amamana'anga nia noa'a kasi anafu fa'asi nia, ma noa'a kasi manata ruarua ana fata alanga'inga God. Nia ka ngasingasi'a sulia na fa'amamana'anga nia, ma ka ba'atafea God. ²¹ Sulia nia sai le'a ana ne'e God totolia sasilana ru ne'e nia eta fata'a 'ani. ²² Nia ne'e osi'ana fa'amamana'anga nia, God ka saea nia'a 'ania na ngwae 'olo'olo.

²³ Ma ta kerekere'a ba 'uri, "God saea 'ani na ngwae 'olo'olo," noa'a la'u fuana sa Abraham ta'ifilia. ²⁴ Bore ma kira keresia logo fuaka ngwae ne'e God sae kia 'ani na ngwae 'olo'olo ki, osi'ana kulu fa'amamana ana God ne'e nia ta'ea sa Jesus na Aofia kia fa'asia na mae'a. ²⁵ God ka kwate ma nia ka mae osi'ana na ta'anga'a kia ki, ma God ka ta'ea logo 'uana na mauri'a fuana na fa'a 'olo'olo'a kulu 'i maana.

5

God nia fa'a 'olo'oloa na ngwae ki

¹ Kaida'i ne'e, kulu fa'amamana ana sa Jesus Christ, ma God ka fa'a 'olo'olo kulu 'i maana. 'Una'eri, kuka tua 'ani na aroaro'a fa'inia God, osi'ana na rao'a sa Jesus Christ na Aofia kia ne'e sasia na'a. ² Ma sulia fa'amamana lakulu, sa Jesus Christ nia ngali kia siana God, fasi 'iri ka alafe fuaka ma ka fa'ale'a kia. Ma osi'ana nia 'una'eri, kulu saele'a liu sulia tae ne'e kulu kwaima'a kwali ana, ne'e God ke ba'a kwatea

kuke lisia na 'inoto'anga nia. ³ Ma noa'a la'u na ru le'a ki go'o ne'e kulu saele'a sulia, bore ma kulu saele'a logo kaida'i ana 'afita'i'anga ki, osi'ana kulu saiana na 'afita'i'anga ru fuana fa'angasingasi laka, ma ka kwate kulu ka 'alatai babato'o. ⁴ Ma di'ia kulu ka 'alatai 'una'eri, God ke ba'a saele'a fa'i kia. Ma ana kaida'i God saele'a sulia kia 'una'eri, kuke manata 'uito'o 'iri God ke ba'a kwate kuke lisia na 'inoto'anga nia. ⁵ Ma manata 'uito'onga'a ne'e noa'a nia kasi kwate kulu ka lia kwaima'a kwali 'o'o, osi'ana God nia fa'ata'inia na alafe'anga doe nia fuaka 'ani na Ano'i ru Abu ne'e nia kwatea fuaka.

⁶ Kulu saiana God alafe fuaka, osi'ana kaida'i nia 'afita'i fuana 'afilaka talaka, sa Jesus Christ mae 'usi kia na ngwae ta'a ki ana kaida'i ne'e God filia. ⁷ Nia ka 'afita'i fuana ta ngwae ne'e ke ma'udi ma ka mae fuana 'afilana ta ngwae 'olo'olo. 'Una'eri bore 'ana, ti ngwae ma'udi kika mae go'o 'ada fuana 'afilana ta ngwae ne'e le'a. ⁸ Bore ma God nia fa'ata'inia ta'ifau na'a na alafe'anga nia fuaka, ana kaida'i ne'e maurilaka ta'a 'ua, sa Jesus Christ ka mae usi kia. ⁹ God ka fa'a 'olo'olo kulu na'a osi'ana sa Jesus Christ nia mae na'a 'usi kulu. Di'ia 'una'eri, sa Jesus Christ ke ba'a 'afi kia ka tasa fasi 'iri kuke mauri fa'asia na kwa'ikwa'inga God. ¹⁰ 'I na'o ma'i, kulu'a malimae God ki, bore ma 'i nini'ari nia kwaima na'a fa'i kia osi'ana na maelana na Ngela nia. Ma osi'ana ne'e kulu'a kwaima God ki, nia ke ba'a fa'amauri mamana akulu sulia sa Jesus Christ nia mauri la'u. ¹¹ 'Iu, ma noa'a la'u ru ne'e go'o 'ana ne'e kulu saele'a du'ungana. Bore ma kulu saele'a logo sulia na tae ne'e God

fulia 'ani sa Jesus Christ na Aofia kia ne'e olita'i
kia 'iri kuka kwaima fa'inia God.

Sa Adam fa'inia sa Jesus Christ

¹² Na ngwae ki ta'ifau saena magalia etangia sasilana ru ta'a ki osi'ana sa Adam na ngwae etaeta nia abula ta'a. Ma God ka kwatea sa Adam ka mae osi'ana nia abula ta'a. Ma osi'ana nia 'una'eri, na mae'a ka dao ma'i fuana ngwae ki ta'ifau, osi'ana na ngwae ki ta'ifau kira abula ta'a. ¹³ Ma 'i na'ona ne'e God kwatea na taki ki fuana sa Moses, na ngwae ki noa'a 'iri saiana ne'e kira abula ta'a fa'uta 'i na'ona God. ¹⁴ Sui bore 'ana noa'a kira 'iri 'oia na taki ne'e leka na'a ma'i ana God di'ia sa Adam, ngwae ki ta'ifau mae osi'ana kira abula ta'a go'lo 'ada.

Na ta'i ru talinga'i ne'e matamata 'i safitana sa Adam ma sa Jesus Christ ne'e dao ma'i 'i buri 'ana. ¹⁵ Na ro ngwae ne'eri ki noa'a kera kasi bolo, osi'ana na ru le'a ne'e sa Christ nia sasia fuaka noa'a 'iri di'ia la'u na ru ta'a sa Adam nia sasia. Nia mamana na ngwae 'oro kira mae du'ungana na abula ta'anga'a ta'i ngwae ne'eri. Ma nia ka mamana liu na alafe'anga God, ma na kwatea 'o'lo 'anga God doe ka tasa logo fuana na ngwae 'oro ki du'ungana sa Jesus Christ ma kwai'ofe'anga nia. ¹⁶ Ma ta'i matamata'anga la'u ne'e nia teo 'i safitana na kwate'a God ma na ta'anga'a sa Adam nia fulia. Sulia 'i buri 'ana na ta'anga'a sa Adam, God ka kwatea kwa'ikwa'inga. Ma sulia na ru le'a ne'e God ka kwate sakonga'i ana fuaka, nia fa'a 'olo'oloa ngwae 'oro ki 'i maana, sui bore 'ana kira ka fulia ru 'oro ta'a ki. ¹⁷ Aia, nia mamana ngwae

ki ta'ifau kira mae osi'ana na abula ta'alana ta'i ngwae. Ma ka mamana liu logo, sa tai fa'ida ne'e kira ngalia na alafe'anga God fa'inia na kwate'a nia 'ania na 'olo'olo'anga, kira to'o ana mauri'a firi ma 'inoto'anga du'ungana sa Jesus Christ.

¹⁸ Nia ne'e, ta'i ngwae sa Adam nia fulia ta'i ru ta'a, ma God ka kwatea kwa'ikwa'inga fuana ngwae ki ta'ifau. Ma ka 'una'eri logo, ta'i ngwae sa Jesus nia sasia ta'i ru le'a, ma ka fa'a 'olo'oloa ngwae ki ta'ifau, ma nia ka kwatea na'a mauri'a firi fuada. ¹⁹ Ma ngwae ki ta'ifau kira tua 'ani abula ta'anga'a, sulia na su'ungenge'a ta'i ngwae. Ma ka 'una'eri, God nia fa'a 'olo'olo ngwae ki 'i maana, sulia na kwairo'oi 'anga ta'i ngwae.

²⁰ God kwatea na'a taki sa Moses ki fasi 'iri na ngwae ki kike saiana ru 'oro kira sasi'i ki nia rora. Bore ma kaida'i ne'e ngwae ki sasia ru 'oro ta'a ki, God fi'i fa'ata'inia na'a alafe'anga doe ka tasa nia. ²¹ Nia ne'e, 'i na'o mala ma'i, ne'e abula ta'anga'a gwaunga'i fafia na ngwae ki fuana mae'a. Ma ka 'una'eri ana kaida'i ne'e, na kwai'ofe'anga God nia gwaunga'i fafia na ngwae ki 'iri kike 'olo'olo. Ma nia ne'e kwate ma kulu ka ngalia na'a mauri'a firi osi'ana na ru ne'e sa Jesus Christ na Aofia kia nia fulia fuaka.

6

Kulu mauri fa'asia ta'anga'a osi'ana maelana sa Jesus Christ

¹ Tae ne'e kuke ba'a saea ana ala'anga nini'a nau ku keresi'i ki? Kuke ina'u 'akulu ana kwalu'ani abula ta'anga'a, fasi 'iri God ke ina'u

logo ana fa'ata'ilana na alafe'anga nia fuaka kaida'i nia rufuanata ana ta'anga'a kia ki? ² Noa'a liu! Kaida'i manata'i ngwae ta'a dao ka salonga kulu fuana abula ta'anga'a, kulu kasi fulia ta ru, di'ia noni'i ru ne'e nia mae na'a, ma noa'a nia kasi lebe kaida'i kira salonga. ³ Kaumulu saiana ta'ifau na'a ru ne'e: Na kaida'i kulu siuabu ana ne'e fa'ata'ilana na fiku'a kia fa'inia sa Jesus Christ, kulu fiku logo fa'inia ana maelana. ⁴ 'Iu ana na siuabulaka, kulu mae na'a fa'inia sa Jesus Christ, ma kira ka kwaiato kulu logo fa'inia, fasi 'iri kuke tata'e kuke tua 'ani mauri'a faolu, di'ia sa Jesus Christ ne'e God na Ma'a nia ta'ea fa'asia na mae'a 'ani na ngasingasi 'anga nia.

⁵ Osi'ana kulu fiku fa'inia sa Jesus Christ 'ani maelana, God ke ba'a ta'e kulu logo di'ia ba nia ta'ea sa Jesus Christ. ⁶ Ma kulu sai na'a ana ne'e na mauri'a ba kulu 'i na'o, nia mae na'a fa'inia sa Jesus Christ ana 'ai rara folo, fasi 'iri na falafala 'ua ta'a kia ki ni'i ka funu, ma na ta'anga'a noa'a kasi gwaunga'i fafi kia. ⁷ Du'ungana nia 'una'eri, ana kaida'i ngwae nia mae, nia noa'a kasi tua 'i olofana ngasingasi'anga ana ta'anga'a. ⁸ Ma osi'ana kulu mae na'a fa'inia sa Jesus Christ, kulu fa'amamana kuke ba'a mauri logo fa'inia. ⁹ Du'ungana kulu saiana sa Jesus Christ nia tata'e fa'asia na mae'a, ma nia 'afita'i liu nia ka mae la'u, ma na mae'a noa'a kasi gwaunga'i fafia. ¹⁰ Nia mae ta'i ru go'o 'iri ke liufia ta'anga'a, ma nini'ari nia ka mauri na'a fuana fa'a 'inoto'alana God. ¹¹ Ma ka 'una'eri logo, muke manata di'ia ne'e kamu

mae na'a ma noa'a kamu kasi abula ta'a. Ma kamu ka mauri na'a fuana fa'a 'inoto'alana God sulia sa Jesus Christ.

¹² Nia ne'e, noa'a kamu kasi ala'ania na abula ta'anga'a ka gwaunga'i na'a fafia nonimu'a 'iri noa'a kamu kasi donga na kwaiogai'anga ta'a ki. ¹³ Ma noa'a kamu kasi ala'ania ta kula ana nonimu'a fuana ta'anga'a, 'iri muke fulia 'ani ru ta'a ki. Bore ma alu muke kwate kamu talamu'a fuana God, di'ia na ngwae ne'e God nia ta'eda fa'asia na mae'a 'uana mauri faolu, ma muke kwatea na'a nonimu'a ma na maurilamu'a ta'ifau fuana God, 'iri muke sasia 'ani ru saga ki. ¹⁴ Nia ne'e, noa'a kamu kasi ala'ania na abula ta'anga'a ka gwaunga'i fafi kamu, osi'ana kamu 'iri tua la'u 'i olofana na taki ki, bore ma kamu tua na'a 'i olofana na alafe'anga God.

Ngwae kira rao fuana sasia 'olo'olo'a ki

¹⁵ 'Uri ma kuke dau 'ani abula ta'anga'a, osi'ana noa'a kulu 'iri tua 'i olofana na taki ki, bore ma kulu tua go'o 'akulu 'i olofana na alafe'anga God? Noa'a! ¹⁶ Aia, ma kamu sai ta'ifau na'a ana, sa ta'i bore 'ana ne'e nia fili kamu ka rao fuana, muke ro'osulia, osi'ana kamu na ngwae rao nia ki. Ka 'una'eri logo, di'ia kamu filia na ro'onga'a sulia abula ta'anga'a, kamu ke ba'a mae. Ma si di'ia kamu ka filia ro'onga'a sulia God, muke ba'a tua 'ani 'olo'olo'a. ¹⁷ Nau ku ba'atafea God! Sui bore 'ana 'i na'o kamu ka ro'osulia abula ta'anga'a, bore ma nini'ari kamu ro'osulia ta'ifau na'a na fa'amanata'anga mamana ne'e God kwatea fuamu'a. ¹⁸ Nia ne'e, God ka loge kamu fa'asia

na ngasingasi'anga ana ta'anga'a, ma muka alua na'a na ngwae rao God ki 'iri muke sasia na'a ru saga ki.

¹⁹ Nau ku fata 'una'eri 'ani na tarifula'anga sulia na ngwae rao ki fa'inia na ngwae 'a'ana ki, osi'ana nia talangwara'u fuana muke malingani. Ana kaida'i ba sui na'a ma'i, kaumulu kwate kamu ta'ifau fuana abula ta'anga'a. Kamu ka fulia ru ta'a ki fuamu'a kwailiu 'ani nonimu'a ma na kwalu'ani ru ta'a. Ma nini'ari, muka kwate kamu ta'ifau na'a fuana God fasi 'iri muke fulia na'a ru saga ki.

²⁰ Ana kaida'i ta'anga'a nia gwaunga'i fafi kaumulu, noa'a kamu kasi manata 'abera go'o fuana sasilana ru saga ki. ²¹ Aia, kamu kasi ngalia ta ru le'a fa'asia na abula ta'anga'a ba kamu danga na'a 'ani'i ki. Ma kaida'i ne'e, kamu 'eke sulia na abula ta'anga'a ne'e kamu sasi'i 'i na'o ki. Na ngwae ne'e kira abula ta'a 'una'eri ki, kike mae. ²² Bore ma ana kaida'i ne'e, God loge kamu fa'asia na abula ta'anga'a, ma kamu'a na ngwae rao God ki na'a. Ma osi'ana kamu 'una'eri, 'oilaki'a fuamu'a sulia kamu ro'osulia na kwaiogai'anga God, ma muka ngalia na'a na mauri'a firi. ²³ Sulia na abula ta'anga'a nia kwatea mae'a, bore ma na kwate'a ne'e God kwate sakonga'i ana nia na'a ne'e mauri'a firi sulia sa Jesus Christ na Aofia kia.

7

Noa'a kulu 'iri tua 'i olofana na taki fa'asia sa Moses ki

¹ Ngwaefuta kina ana sa Jesus Christ, nau ku saiana kamu saiana na taki ki. Fuila muke saiana na ngwae nia tua 'i olofana taki ki ana kaida'i nia mauri go'lo. ² Ka 'una'eri logo fuana na kini ne'e 'afe na'a. Kaida'i ne'e ara'i nia mauri 'ua, na taki saea nia noa'a kasi totolia fuana ka 'afe la'u fuana ta ngwae matamata. Bore ma, di'ia na ara'i nia ka mae, nia fi'i sakadola fa'asia na taki ana ara'inga, ma nia ka totolia ka 'afe la'u. ³ 'Una'eri ma, di'ia na 'afe ne'e ka tua fa'inia ta ngwae matamata ana kaida'i ara'i nia mauri 'ua, na 'afe ne'eri kira saea 'ani 'afe 'usu. Ma di'ia na ara'i nia ka mae na'a, ma nia ka tua sakadola na'a fa'asia na taki ana ara'inga, ma nia ka 'afe la'u fuana ta ngwae, noa'a kira kasi saea 'ani 'afe 'usu.

⁴ Ngwaefuta nau kina, nia ka 'una'eri logo fuakulu. Sulia kaida'i sa Jesus Christ nia mae, di'ia kulu'a bore kulu mae logo. Du'ungana kulu mae, kulu sakadola na'a fa'asia na taki sa Moses ki. 'Una'eri nia ka talangwara'u fuana God ka 'ado fiku kamu fa'inia ta ngwae la'u ne'e sa Jesus. Ana kaida'i ne'e, kulu'a na ngwae sa Jesus Christ ki ne'e God ta'ea fa'asia na mae'a, fasi 'iri kuke fa'a 'inoto'a God 'ani tua'a 'olo'olo. ⁵ Ana kaida'i kulu ro'o ro'osulia na kwaiogai'anga ta'a kia ki, kulu oga liua logo sasilana na ru ne'e taki ki saea ni'i abu. Ma osi'ana kulu sasia na'a ru ta'a 'una'eri ki, kulu ka totolia na'a fuana mae'a sulia kudi. ⁶ Bore ma ana kaida'i ne'e, kulu sakadola na'a fa'asia na taki ki ne'e firi firi fafi kia 'i na'o ma'i, osi'ana na mauri'a kia ki 'i na'o ni'i mae na'a. Ma ana kaida'i ne'e, kuka rao na'a fuana God, ma kulu ka leka na'a sulia

na tala faolu ana ro'onga'a sulia na kwaiogai 'anga na Ano'i ru Abu. Ma noa'a kulu kasi leka na'a sulia na tala 'ua ana na taki ne'e sa Moses keresi'i ki.

Na taki God ki fa'ata'inia ta'anga'a kia ki

⁷ 'Uri ma kulu saea na taki ki ta'a? Noa'a! Na taki ki noa'a 'iri ta'a, osi'ana na taki ki ne'e kwatea ma nau ku saiana tae ne'e ta'anga'a. Di'ia na taki noa'a kasi 'uri, "Noa'a 'oe kosi oga ru ta ngwae," nau ku kina go'o 'aku ne'e kwaiogai'anga 'una'eri nia ta'a. ⁸ Ma kaida'i na taki ki saea fuaku ne'e kwaiogai'anga 'una'eri nia ta'a, nau ku fu'a saulia na taki ne'e saea nau ru rora, 'una'eri nau ku oga liua na'a ru na ngwae matamata ki. Di'ia noa'a go'o ta taki ne'e luia abula ta'anga'a, 'irai na kwaiogai 'anga fuana fu'alilana na taki ne'e noa'a kasi ngasingasi'a. ⁹ Ana tualaku 'ua ma'i, kaida'i nau ku kina 'ua na taki ki, noa'a naisi dao go'o to'ona ta ru ne'e ka fa'a 'eke nau. Bore ma kaida'i nau ku dao to'ona ru mamana ana taki ne'e 'uri, "Noa'a 'oe kosi oga ru ta ngwae," nia ne'e kwate ma nau ku fi'i saiana nau'a ngwae abula ta'a, ma nau ku totolia na'a mae'a sulia kudi. ¹⁰ Na taki ki ne'e God kwatea 'iri ke fa'ata'inia na tala saga fuana tua'a sulia, nia ka fa'ata'inia ne'e nau ku totolia na'a mae'a sulia kudi. ¹¹ Na ta'anga'a ka soke nau 'ani taki ki. Na kwaiogai 'anga ta'a nau ki ngalia na taki le'a ne'e, ma ka matalanga'i nau fuana mae'a. ¹² 'Una'eri ne'e, na taki sa Moses ki ka abu, ka saga, ma ka le'a liu.

¹³ 'Uri ma na taki le'a ki ne'e kwate ma nau ku mae? Noa'a! Na abula ta'anga'a lala ne'e

kwate ma nau ku mae. Na liana God sulia na taki nia ne'e na ta'alana ta'anga'a kia ki ke ba'a sakatafa. Osi'ana na ta'anga'a kulu ki, kulu fa'ita'inia taki le'a God 'uana na ru ne'e God ke kwai matalanga'i 'ani. 'Una'eri osi'ana na taki, ta'alana ta'anga'a kulu ki ke ba'a sakatafa.

¹⁴ Kulu saiana na taki ki leka ma'i fa'asia na Ano'i ru Abu God. Ma nau'a na ngwae go'o 'ana. Ma nau ku di'ia go'o na ngwae ne'e ta'anga'a nia gwaunga'i fafi nau. ¹⁵ Noa'a nau kusi saiana tae ne'e nau ku sasia, osi'ana noa'a nau kusi sasia go'o ta ru le'a ne'e nau ku oga fuana sasilana, ma nau ku sasia lala ru ta'a ne'e nau ku 'aila 'ani ki. ¹⁶ Ma osi'ana nau ku sasia lala ru ne'e noa'a nau kusi oga sasilana ki, nia ka fa'ata'inia nau ku alafafia na taki God nia le'a. ¹⁷ Du'ungana ru ne'e, nau ku saiana, noa'a la'u nau'a ne'e nau ku sasia ru ta'a ki, bore ma na ta'anga'a ne'e tua lala aku.

¹⁸ Nau ku saiana na le'anga'a noa'a kasi tua aku saena malita'i ngwae ta'a nau. Sulia nia noa'a kasi talangwara'u fuaku fuana sasilana ru le'a ki, sui bore 'ana nau ku oga sasilana ru le'a ki. ¹⁹ Ma noa'a nau kusi sasia go'o na ru le'a ne'e nau ku oga sasilani ki, ma noa'a nau kusi mango go'o fa'asia sasilana ru ta'a ne'e noa'a nau kusi oga sasilani ki. ²⁰ Ma di'ia nau ku sasia na'a ru ne'e noa'a nau kusi oga sasilana, tama noa'a la'u nau'a ne'e nau ku sasia. Bore ma na ta'anga'a ne'e tua 'i saena noniku lala ne'e sasia.

²¹ Nai olioli'a la'u ana ru ne'e nau ku dao to'ona ne'e 'uri: Kaida'i nau ku oga sasilana na ru le'a, na ta'anga'a 'i noniku ka lui nau.

²² Na maurilaku ka oga liu sasilana taki God ki.
²³ Bore ma na ta'anga'a 'i noniku ka fu'a su'usia na le'anga'a ne'e saena maurilaku. Ma na ta'anga'a ne'e ka rao saena noniku ka su'uma'i nau fuana sasilana ru ta'a ki. ²⁴ Kwaimanatai fuaku nau'a na ngwae ta'a 'uri! Sa tai ne'e ke ba'a 'afi nau fasi 'iri naisi ro'osulia ta'anga'a ne'e ngali nau 'uana mae'a? ²⁵ Nau ku ba'atafea God, sulia nia na'a ne'e 'afi nau 'ani sa Jesus Christ na Aofia kia! 'Oko sai na'a ana: Saena manatalaku, nau ku oga nai ro'osulia na taki God, bore ma osi'ana na malita'i ngwae ta'a nau, ta'anga'a nia ka gwaunga'i fafi nau.

8

Tua sulia ngasingasi'anga na Ano'i ru Abu

¹ God saea kulu 'olo'olo na'a 'i na'ona osi'ana kulu fa'amamana ana sa Jesus. 'Una'eri logo, na ngwae ne'e kira tua fiku na'a fa'inia sa Jesus Christ, God noa'a kasi fai fafida ma ka kwatea na kwa'ikwa'inga fuada. ² Kulu saiana nia mamana, osi'ana na ngasingasi'anga na Ano'i ru Abu kwatea ma kulu ka tua 'ani mauri'a faolu sulia kulu 'ado fiku fa'inia sa Jesus Christ. Ma 'una'eri nia ka loge kia fa'asia na ngasingasi'anga ana abula ta'anga'a ne'e gwaunga'i fafi kia ma ka tala'i kia 'uana mae'a. ³ Na taki fa'asia sa Moses ki, 'afita'i ni'i ka loge kia fa'asia na ngasingasi'anga ana ta'anga'a fa'inia mae'a, osi'ana malitakulu ta'a kwatea ma kulu ka ngwata'uta'u fuana dongalana taki ne'eri ki. Bore ma God lala ne'e loge kia fa'asia na ngasingasi'anga ana ta'anga'a fa'inia mae'a.

Sulia nia kwatea na'a Ngela nia fasi 'iri ka tua 'ani noni di'ia na ngwae, bore ma nia noa'a kasi abula ta'a di'ia ngwae ki, ma God ka fo'osi 'ani 'iri ka lafua na ta'anga'a kulu ki. 'Una'eri God ka matalangani na abula ta'anga'a kia ki. ⁴ God sasi 'una'eri 'iri kuke totolia na'a leka'a sulia na ru saga ki ne'e taki ki ba'e kia 'uana. Ma nia talangwara'u go'o 'ana sulia kulu ro'osulia na Ano'i ru Abu, ma noa'a kulu kasi ro'osulia na kwaiogai 'anga ta'a ana noni.

⁵ Ma sa tai fa'ida ne'e kira leka sulia na kwaiogai'anga ta'a ana noni, kira manata go'o 'ada sulia ru fuana fa'atolilana na kwaiogai 'anga ta'a ana noni. Bore ma sa tai fa'ida ne'e na Ano'i ru Abu nia tala'ida, kira manata go'o 'ada sulia sasilana na kwaiogai 'anga Ano'i ru Abu. ⁶ Ma di'ia na kwaiogai 'anga ta'a ana noni nia tala'ia ta ngwae, nia ka mae. Ma di'ia na Ano'i ru Abu ka tala'ia ta ngwae, nia ka to'o ana mauri'a faolu fa'inia na aroaro'anga. ⁷ Ma di'ia na kwaiogai 'anga ta'a ana noni nia tala'ia ta ngwae, nia malimae'a ana God, osi'ana noa'a nia kasi ro'osulia na taki God ki, ma noa'a nia kasi bolo fuana ro'onga'a sulia. ⁸ Na ngwae ne'e kira ro'osulia na kwaiogai 'anga ta'a ana noni, nia 'afita'i liu kira ka fa'asaele'a God.

⁹ Bore ma kamu'a, noa'a kamu 'iri ro'o la'u sulia na kwaiogai 'anga ta'a ana noni. Di'ia na Ano'i ru Abu nia tua saena maurilamu'a, tama muke ro'osulia na kwaiogai'anga nia. Ma sa tai ne'e na Ano'i ru God* noa'a kasi tua saena maurilana, nia'a noa'a la'u na ngwae

* **8:9** nama Ano'i ru sa Christ

sa Jesus Christ. ¹⁰ Ma sa Jesus Christ ka tua saena maurilamu'a, sui bore 'ana na nonimu'a ke ba'a mae osi'ana na abula ta'anga'a ki. Ma na mangomu'a nia mauri, osi'ana God nia fa'a 'olo'olo kamu na'a. ¹¹ Ma na Ano'i ru God ne'e ta'ea sa Jesus Christ fa'asia na mae'a, nia tua na'a saena maurilamu'a. Ma God ke ba'a ta'ea logo nonimu'a 'ani na Ano'i ru Abu ne'e tua saena maurilamu'a.

¹² Nia ne'e ngwaefuta kina 'ae, kulu to'o ana tai ru fuana sasilana, ne'e kulu ke tua sulia kwaiogai 'anga Ano'i ru Abu. Noa'a kulu kasi ro'o la'u sulia na kwaiogai'anga ta'a ana nonika.

¹³ Di'ia kamu ro'osulia na kwaiogai'anga ta'a ana noni, kamu ke funu. Ma di'ia kamu ka ro'osulia na Ano'i ru Abu fasi 'iri muke danga 'ania na abula'anga ta'a, muke ba'a to'o ana mauri'a firi. ¹⁴ Ma sa tai fa'ida ne'e Ano'i ru God tala'ida, kira na'a ne'e na ngela God ki.

¹⁵ Na Ano'i ru Abu ne'e God nia kwatea fuamu'a, noa'a nia kasi kwate kamu ka ma'u liu 'ani God ka di'ia ta ngwae rao ne'e nia ma'u 'ani ngwae 'a'ana nia. Bore ma na Ano'i ru Abu ne'e kwatea ma kamu'a na ngela God ki na'a. Nia ne'e kwatea ka talangwara'u na'a fuaka 'iri kuke saea God 'ania "Ma'a kia." ¹⁶ Na Ano'i ru God saea kulu na ngela God ki, ma kulu ka alafafia ru ne'eri. ¹⁷ Ma osi'ana kia'a na ngela nia ki, ma kuke ba'a ngalia na'a ru le'a ki ne'e nia gonia fuana na ngela nia ki, ka di'ia logo ne'e nia kwatea fuana sa Jesus Christ. Kulu ngalia ru ne'eri ki, osi'ana kulu 'ado fiku fa'inia sa Jesus Christ 'ania na nonifii'anga nia, 'iri kuke ba'a 'ado logo fa'inia saena mauri'a ana 'inoto'anga

nia.

Na 'inoto'anga ne'e ke ba'a dao ma'i

¹⁸ Sui bore 'ana kulu ka to'o ana nonifii'anga ki saena magalia ne'e, nau ku manata to'o ne'e na 'inoto'anga ne'e God ke ba'a kwatea fuaka, nia doe ka tasa liufia na 'afita'i'anga ne'e kulu liu 'i saena ana kaida'i ne'e. ¹⁹ Na ru ki ta'ifau ne'e God nia saunga'ini'i, kira kwaimasi ta'ifau go'o ana kaida'i God ke ba'a fa'ata'inia na ngela nia ki, ma kira ka oga kaida'i ne'eri ke dao 'ali'ali. ²⁰ God nia manata ngasi na'a fuana kala kaida'i go'o na ru ne'e nia saunga'ini'i ki ta'ifau kike mae ma kike ngwa'a. God nia sasi 'una'eri noa'a la'u sulia na kwaiogai 'anga na ru ne'eri ki, bore ma sulia kwaiogai'anga God 'ana talana. Ma ru ki ta'ifau ka kwaimasi ana ²¹ kaida'i God ke logeda fa'asia mae'a ma na ngwa'a 'anga 'iri kira ke tua sakadola daofa'i liu fa'inia na ngela nia ki. ²² Kulu saiana 'ita na'a ma'i 'ua leleka ka dao ana kaida'i ne'e, na ru ki ta'ifau go'o kira tua 'ani nonifii'a di'ia na nonifii'a ana kaida'i kini nia ngela fii. ²³ Ma kulu'a ne'e kulu to'o ana Ano'i ru Abu ne'e God nia kwatea fuaka fasi 'iri ke kwate kulu ke manata 'uito'o ne'e nia ke kwatea ru le'a ki fuaka, kuke nonifii logo. Kulu oga liua, ma kulu ka kwaimasi ana kaida'i God ke ba'a kwate ma kulu'a na ngela gwaumauri nia ki, ma ka kwatea noni'i ngwae faolu ki fuaka. ²⁴ Tala'ae ana kaida'i God nia fa'amauri kia, kulu ka lialia masia fulilana ru ne'eri ki. Bore ma di'ia kulu ka to'o na'a ana tae ne'e kulu lialia masia, tama na manata 'uito'o 'anga ne'eri noa'a 'iri mamana go'o. Sulia noa'a ta ngwae kasi manata 'uito'o go'o 'uana ta ru ne'e nia to'o

na'a ana. ²⁵ Bore ma di'ia kulu lialia masia ta ru ne'e noa'a kulu 'iri to'o 'ua ana, kuke kwaimasi ana fa'inia na mabetau'a.

²⁶ Ma ka 'una'eri logo na Ano'i ru Abu leka logo ma'i fuana 'afilaka, ana kaida'i maurilaka nia ngwata'uta'u ma kulu ka kina kuke fo'osi fa'uta ana God ka 'afi kia. Bore ma na Ano'i ru Abu 'ana talana ne'e gania God fuaka saena tolo'ofii'anga ne'e noa'a kulu kasi bolo fuana saelana 'ani ta ala'anga. ²⁷ Ma God ne'e nia sai filoa na maurilaka ta'ifau, nia ka sai logo ana na manatana na Ano'i ru Abu. Ma na manatana Ano'i ru Abu nia 'uri; nia gania God 'i fulikulu na ngwae nia ki, sulia na kwaiogai'anga God.

²⁸ Ma kulu saiana ru ne'e: Na ngwae ne'e kulu alafe fuana God, God fa'ale'a kia 'ani na ru ta'a ma ru le'a ne'e fuli fuaka ki. Nia sasi 'una'eri fuaka, ngwae ne'e nia fili kia, osi'ana na kwaiogai'anga nia fuakulu ne'e 'una'eri.

²⁹ Sulia tau na'a ma'i, God nia fili kia, ma ka alu kia fasi 'iri kulu ke di'ia Ngela nia sa Jesus, fasi 'iri sa Jesus ne'e ka ngwae etaeta fuaka na ngwaefuta nia ki. ³⁰ Aia, ma fuaka na ngwae ne'e God fili kia 'ua na'a ma'i fuana ngela nia ki, nia ka sae kia siana. Ma kulu'a ne'e nia sae kia 'una'eri, nia ka fa'asaga kulu 'i maana. Ma kulu'a ne'e nia fa'asaga kulu, nia ka kwatea 'inoto'anga logo fuaka.

Noa'a ta ru kasi fonea alafe'anga God fuakulu

³¹ Ma ana kaida'i kulu manata sulia ru ne'eri ki, kulu ka saiana noa'a ta ngwae kasi bolo na'a fa'inia tata'le saulilaka, osi'ana God nia kwai'afi akulu. ³² Sulia na Ngela nia sa Jesus bore, noa'a

nia kasi ogani la'u ana, bore ma nia kwatea fuana kwaisu'usi'anga fuaka. Ma osi'ana nia sasi ru le'a ne'eri fuaka, nia ke ba'a kwatea logo na ru ki ta'ifau fuaka. ³³ Noa'a ta ngwae go'o 'ana ne'e totolia ka giosi kia ne'e God fili kia, osi'ana God talana saea ne'e kulu'a saga na'a. ³⁴ Ma ka noa'a logo ta ngwae go'o 'ana ne'e ka matalanga'i kia, osi'ana sa Jesus Christ nia mae na'a fuaka, ma nia ka tata'e logo, ma ana kaida'i ne'e, nia ka tua 'i bali 'olo'olo ana God, ma nia ka kwaiamasi 'iri God ke 'afi kia. ³⁵ Ma osi'ana nia 'una'eri, tama noa'a go'o ta ru fasi 'iri ne'e ke lafu kia kuke tua matali fa'asia na alafe'anga sa Jesus Christ fuaka. Sui bore 'ana kulu ka tua 'ani 'afita'i'anga doe, ma na ngwae ki kira ka fuli ru ta'a fuaka, ma kulu ka fiolo, ma kulu ka dala'a, ma kira ka saungi kulu, ka 'afita'i kira ka lafu kia fa'asia na alafe'anga sa Jesus Christ fuaka. ³⁶ Osi'ana na Kerekere'a Abu ba saea, "Ana kaida'i ki ta'ifau, kira sasi 'uana saungi lami'a, osi'ana kami leka suli'o. Kaimili di'ia na'a sipsip ne'e kira sasi aka'u ana fuana saungilana." ³⁷ Sui bore 'ana kulu ka tua saena 'afita'i'anga doe 'una'eri, kulu saiana kuke ba'a liufia, sulia sa Jesus Christ nia alafe fuaka. ³⁸ Nau ku saiana noa'a ta ru 'iri bolo fuana lafulaka fa'asia na alafe'anga doe nia fuaka. Sui bore 'ana kaida'i kulu mauri 'ua, nama ana kaida'i kuke mae, kulu ngalia na alafe'anga nia. Noa'a ta 'ainsele, nama ta anoli ru ta'a, nama ta ngasingasi'anga kira ka lafua na alafe'anga sa Jesus Christ fa'asi kia. Ma ka 'afita'i logo fuana ta ru ana kaida'i ne'e, nama

ana kaida'i ne'e nia 'ua ma'i noa'a kasi lafu kia fa'asia na alafe'anga nia fuaka. ³⁹ Noa'a ta ru logo saena magalia, nama 'i langi, nama ta ru ana ru ne'e God saunga'ini'i ki noa'a kasi bolo fuana lafulana na alafe'anga nia. Nia 'afita'i liu kira ka lafu kia fa'asia na alafe'anga God fuaka ne'e nia fa'ata'inia fuaka 'ani sa Jesus Christ na Aofia kia.

9

God filia ngwae 'i Jiu ki bore ma kira ilanga'inia sa Jesus

¹ Ma ta'i ru ne'e nau ku oga nai saea fuamu'a, ma ru ne'eri nia mamana liu. Nau kusi soke kamu, osi'ana nau'a na ngwae fafarongo sa Jesus Christ. Ma nau ku saiana na ala'anga ne'e nai ba'a saea fuamu'a, nia mamana, osi'ana na Ano'i ru Abu ne'e tala'ia na manata'anga nau. ² Ru ne'e nau ku saea nia 'uri, nau ku kwaimanatai liu ana kaida'i ki ta'ifau, sulia na ngwae 'i Jiu ki ne'e noa'a kasi fa'amamana ana sa Jesus Christ. ³ Kira ne'e na ngwae nau ki, osi'ana nau'a ta ngwae 'i Jiu logo. Nau ku oga di'ia nia talangwara'u, nai akafo'a fa'asia na 'ado fiku'a nai fa'inia sa Jesus Christ, ma nau ku ngalia 'aku na kwa'ikwa'inga olisida. ⁴ Sulia na Jiu ki, kira'a na ngwae God ki. Ma God ka sulu'ida 'ua na'a ma'i, fasi 'iri kira ka di'ia na ngela nia ki, ma nia ka fa'ata'inia na 'inoto'anga nia fuada. God ka fata alanga'i fuada, 'iri ke ba'a fa'ale'a kira. Ma God ka kwatea na'a taki ki fuada. Ma kira ka saiana fo'osi mamana'anga ana God. Ma God ka eta fata'a fuada. ⁵ Ma na

kwalafa kira na ngwae doe ne'e God nia filida 'ua na'a ma'i.* Ma sa Jesus Christ logo, ana kaida'i nia ka futa ma'i fasi 'iri ka alua na'a na ngwae, nia ne'e ta ngwae 'i Jiu. Nia'a ne'e God ne'e nia gwaunga'i fafia ru ki ta'ifau. Ma nia ka totolia kike ba'atafea tua tua firi! 'Iu ke 'una'eri.

⁶ Sui bore 'ana ngwae 'i Jiu kira ka ilanga'inia sa Christ, God noa'a kasi 'oia fata'a alanga'inga nia fuada. Sulia noa'a la'u na ngwae 'i Jiu ki ta'ifau go'o ne'e ngwae filia God ki. ⁷ Ma noa'a la'u ngwae ki ta'ifau go'o ne'e futa ana sa Abraham ne'e ngela God ki. Sui bore 'ana sa Abraham ka to'o ana ta ngela la'u, God nia fata 'uri fuana sa Abraham, “Na ngela 'oe sa Aesak go'o ne'e nai ba'a lisia ka di'ia na kwalafa'a ba nau ku eta fata'a 'ania fuamu.” ⁸ Ma na ru ne'e ka fa'ata'inia fuaka ne'e noa'a la'u ngwae ki ta'ifau ne'e futa ana sa Abraham ne'e ngela filia God ki. Bore ma na ngwae ne'e kira futa ma'i sulia na fata alanga'inga God ki lala ne'e kira na ngela mamana sa Abraham ki. ⁹ Na fata alanga'inga ba God nia saea fuana sa Abraham ne'e 'uri, “Ana kaida'i 'olea, nai oli la'u ma'i siamu, ma 'i Sera 'afe 'oe ke ba'a fa'afuta ta'i ngela ngwane.”[✠] Ma na ngela ne'eri ne'e sa Aesak.

¹⁰ Ma noa'a la'u ru ne'eri ki go'o 'ana. Osi'ana sa Aesak fa'inia 'i Rebeka na ko'o bora kia ki, kera to'o ana ro 'i'iu ngwane ki. ¹¹⁻¹² Ma 'i na'ona mala ne'e 'i Rebeka nia fa'afuta na 'i'iu ne'eri ki, God ka fata 'uri fuana, “Na ngela fa'ina'ona'o ke ba'a rao fuana ngela 'i buri.”

* **9:5** sa Abraham, sa Aesak, ma sa Jakob ✠ **9:9** Jenesis 18:10

Nia saea ru ne'eri ka sui mala na ro 'i'iu ne'eri ki kera fi'i futa ma'i, ma sui mala kera fi'i fulia ta tae ne'e ka le'a nama ka ta'a. Nia ka 'una'eri sulia God fa'ata'inia fuaka nia filia ta'i ngela sulia liana talana, noa'a la'u sulia na rao'a kero'a sasi'i ki. ¹³ Ma God ba saea saena na Kerekere'a Abu ka 'uri, “Nau ku filia sa Jakob, ma nau ku 'aila 'ania sa Esau.”

¹⁴ Ma di'ia ta ngwae ka saea ne'e God noa'a kasi saga osi'ana nia filia ta'i ngela ma ta'i ka noa'a, ala'anga ne'eri nia rora liu. ¹⁵ Sulia God sae 'ua na'a ma'i fuana sa Moses ka 'uri, “Nau'a lala ne'e nai filia sa tai ne'e nai ba'a kwaimanatai ana. Ma nau ku filida sulia na kwaiogai'anga nau go'o talaku.” ¹⁶ Osi'ana na ru ne'eri ki, kulu ka saiana God filia na ngwae noa'a la'u sulia na ru ne'e kira oga nama kira ka sasia, bore ma God nia filia ngwae ki sulia kwaimanatai'anga nia go'o 'ana. ¹⁷ Ma God ka fata fuana na ngwae tatalafa'a 'i Ejipt saena Kerekere'a Abu ka 'uri, “Nau ku alu 'oe, 'oko tatalafa'a 'iri nai fa'ata'inia na ngasingasi 'anga nau 'ani ru ne'e nai ba'a sasi'i fuamu, ma fasi 'iri na ngwae ana fanoa ki ta'ifau kira ke saiana na ngasingasi 'anga nau.” ¹⁸ Nia ne'e, God saiana ka kwaimanatai go'o fuana sa tai ne'e nia oga, ma nia ka fa'angasia manatana sa tai ne'e nia oga.

God nia kwai matalanga'i ma ka kwaigwale

¹⁹ Sali ta ngwae ke ba'a fata 'uri, “Fa'uta ne'e God ka saeta'a fuana ngwae ki sulia manatada ngasi, osi'ana nia 'afita'i fuana kira ka tata'e saulia na'a kwaiogai'anga God?” ²⁰ Ma nau ku olisia 'uri: Kulu'a na ngwae ne'e God saunga'i

kulu, noa'a kulu kasi bolo go'o fuana olisilana God 'una'eri! Ma kulu di'ia na dako ne'e ta ngwae nia saunga'i nia 'ani bobo 'ai. Na dako ne'eri noa'a kasi bolo fuana saefilo'a 'uri ana ngwae ne'e saunga'i nia, "Fa'uta ne'e loko saunga'i nau ka 'uri?" ²¹ Ma na ngwae ne'e saunga'i nia na dako ki 'ani bobo ai, nia to'o ana ngasingasi 'anga fuana sasi'a sulia kwaio-gai'anga nia. Nia saiana ka laungia ta'i 'iri ka lia le'a, ma ta'i ka noa'a, fasi 'iri ta dako fuana asoa 'inoto'a ki, ma ta dako fuana kaida'i dalafa ki go'o 'ana.

²² Ma nia 'una'eri logo fuana tae ne'e God nia saungani. Osi'ana kaida'i nia oga ka fa'ata'inia na saeta'a 'anga nia ma na ngasingasi 'anga nia fuana ngwae abula ta'a ki, nia mabetau liu ma noa'a kasi 'ali'ali fuana fa'ata'ilana na saeta'anga nia fuana na ngwae ki ne'e nia ke ba'a matalanga'inida. ²³ Ma nia mabetau 'una'eri fuana ka fa'ata'inia na ru 'inoto'a le'a nia sasi fuaka na ngwae ne'e nia kwaimanatai ka tasa fuaka ki. Sulia God sasi aka'u akulu fuana 'ado'a fa'inia saena 'inoto'anga nia. ²⁴ Osi'ana kia'a na'a ne'e ngwae filia nia ki, noa'a la'u fa'asia na Jiu ki go'o 'ana, bore ma fa'asia na ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki logo.

²⁵ Sulia na ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki, God ba fata 'uri saena na Kerekere'a Abu ne'e sa Hosea keresia,

“Na ngwae ne'e noa'a la'u na ngwae nau ki, nai ba'a saeda 'ania ngwae nau ki.

Ma na ngwae ne'e noa'a naisi alafe fuada ki, nai ba'a saeda 'ani ngwae le'a le'a nau ki.”

26 Ma God ka saea fuana sa Hosea ka keresia la'u ka 'uri,

“Kamu rongoa 'i na'o ne'e nau ku saea, ‘Kamu noa'a la'u na ngwae nau ki.’

Bore ma nini'ari kira sae kamu 'ani ngela God mauri ki.”☆

27 Ma sa Aesea ba fata sulia na ngwae Jiu ki ka 'uri,

“Sui bore 'ana ngwae 'i Israel ki kira ka 'oro di'ia one sulia asi, kala bara ngwae ki go'o ada ne'e God fa'amaurida.

28 Osi'ana God ke ba'a matalanga'i 'ali'ali go'o ana na ngwae ki ta'ifau saena magalia.”

29 Nia di'ia logo ba sa Aesea nia saea na'a ma'i 'i na'o logo ka 'uri,

“Di'ia God ngasingasi'a liu noa'a kasi fa'amauria ti ngwae ana kwalafa kia ana kaida'i nia matalanga'i kia, noa'a ta ngwae Jiu kasi mauri go'o, di'ia na'a ngwae ki ta'ifau 'i Sodom ma 'i Gomora ne'e kira mae na'a.”

Na ngwae Jiu ki noa'a kasi fa'amamana

30 Aia, sulia na ru ne'eri ki, kulu saiana na ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki, kira dao to'ona na tala ne'e God fa'asagada, sui bore 'ana noa'a kira kasi ili ili 'uana dao'a to'ona. Ma God ka fa'asagada sulia na fa'amamana 'anga kira.

31 Bore ma fuana na ngwae 'i Jiu ki, sui bore 'ana kira ka ili ili 'uana na fa'asagalada talada 'ani ro'onga'a sulia na taki ki, noa'a kira kasi dao go'o to'ona. 32 Ma noa'a kira kasi bolo go'o fuana sasilana, sulia kira fito'o ana na

☆ 9:26 Hosea 2:23; 1:10

rao'a le'a kira ki, ma noa'a kira kasi fito'o ana fa'amamana 'anga. Kira 'asida 'una'eri, osi'ana kira firute ana na gwa'i fau doe. ³³ God fata sulia sa Christ na gwa'i fau doe ne'eri saena Kerekere'a Abu ka 'uri,

“Lia basi, nai ba'a alua ta'i gwa'i fau saena fanoa 'i Sion.

Ma na ngwae ki kira ke ba'a firute ana, ma kira ke 'asi ana.

Bore ma na ngwae ne'e kira fa'amamana ana nia'a, noa'a kira kasi liadila osi'ana nia'a.”

10

¹ Ngwaefuta kina, nau ku fo'o ma nau ku oga liua God ke fa'amauria na ngwae nau ki 'i Jiu. ² Nau ku saiana ma nau ku saea kwau ne'e kira su'ute fuana dongalana God. Bore ma noa'a kira kasi sai le'a ana tala mamana fuana dongalana God. ³ Kira kina na tala ne'e God sasi fuana fa'asagalana na ngwae ki 'i maana nia'a. Ma kira ka ili ili lala 'uana fa'asagalada talada 'ani na tala ne'e kira tala saunga'inia 'ada. 'Una'eri kira ka 'aila 'ani na tala ne'e God sasi fuana fa'asagalana ngwae ki. ⁴ Ma na tala fuana fa'asagalana ngwae ki sulia na taki sa Moses ki, sa Jesus Christ fa'asuia na'a, fasi 'iri sa tai fa'lida ne'e kira fa'amamana ana, kira ka saga na'a 'i maana God.

God fa'amauri ngwae ki ta'ifau ne'e kira fa'amamana ana sa Jesus

⁵ Na tala fuana fa'asagalana ngwae ki sulia na taki ki, sa Moses kerekere sulia ka 'uri, "Di'ia 'oko oga 'oke dao to'ona mauri'a osi'ana ro'onga'a sulia na taki, 'oke ro'lo nama sulia taki la'lula'u God."* ⁶ Bore ma na tala ne'e God sasi fuana fa'asagalana ngwae ki 'i maana, osi'ana kira fa'amamana ana sa Jesus, noa'a 'iri 'afita'i go'lo fuana dongalana. Osi'ana God nia fata 'uri, "Noa'a 'oe kosi ala'a 'uri fuamu talamu, 'Ta ngwae ke ra'e nama 'i langi fasi 'iri ke fa'akosoa ma'i sa Jesus Christ 'i ano.' Noa'a 'oe kosi ala'a 'una'eri osi'ana sa Jesus koso ma'i ka sui na'a. ⁷ Nama 'oe kosi fata 'uri, 'Ta ngwae ke koso nama saena kula ni mae'a fasi 'iri ke ta'ea ma'i sa Jesus Christ.' Noa'a 'oe kosi ala'a 'una'eri osi'ana sa Jesus tata'e ka sui na'a." ⁸ Na tala ne'e God sasi fuana fa'asagalana ngwae ki osi'ana kira fa'amamana ana sa Jesus, nia ne'e fa'arongo'a ne'e mika fatatalo'ania, ma nia talangwara'u fuana muke dao to'ona. Nia ne'e na Kerekere'a Abu ka fata logo 'uri, "Na fa'arongo'a God teo karangi'o na'a, nia teo saena fatalamu ma 'i saena maurilamu." ⁹ Di'ia kamu saea sa Jesus 'ani na Aofia, ma muke fa'amamana ne'e God ta'ea fa'asia na mae'a, God ke ba'a fa'amauri kamu. ¹⁰ Na ngwae ne'e nia fa'amamana ana sa Jesus saena maurilana nia 'ololo'olo 'i maana God. Ma na ngwae ne'e nia fata tafa 'ania sa Jesus nia Aofia, God ke ba'a fa'amauria. ¹¹ Di'ia ba na Kerekere'a Abu nia saea ka 'uri, "Na ngwae ne'e kira fa'amamana ana nia'a, noa'a kira kasi liadila osi'ana nia'a."

* **10:5** Levitikus 18:5

¹² God noa'a kasi 'inifilifili ana ngwae 'i Jiu ki ma ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki logo, osi'ana ngwae ki ta'ifau ne'e kira fa'amamana ana nia'a, kira to'o go'o ana ta'i Aofia. Ma nia ka fa'ale'a na ngwae ki ta'ifau ne'e kira gania 'uana ta kwai'afi'anga. ¹³ Na Kerekere'a Abu ka saea la'u, "God ke ba'a fa'amauria na ngwae ki ta'ifau ne'e kira ri satana 'uana kwai'afi'anga."[☆]

Na ngwae Jiu ki noa'a kira kasi fofoni ru fuana ilanga'ilana sa Christ

¹⁴ Sali ti ngwae Jiu kira fata 'uri, "Uri ma ngwae Jiu ki kike ba'a gani fa'uta ana na Aofia 'uana kwai'afi'anga fa'uta, di'ia noa'a kira kasi fa'amamana ana nia'a? Ma kira ka fa'amamana fa'uta, di'ia noa'a kira kasi rongoa 'ua na fa'arongo'anga? Ma kira ka rongoa na fa'arongo'anga fa'uta, di'ia noa'a ta ngwae kasi fa'atalo 'ania? ¹⁵ Ma na ngwae ki kira ka fa'atalo 'ania na fa'arongo'anga fa'uta, di'ia God noa'a kasi kwatea ti ngwae fuana fa'atalo'anga?"

God asunga'inia ngwae lifurongo nia ki di'ia ba na Kerekere'a Abu saea, "Kaida'i ti ngwae kira dao ma'i fa'inia na Fa'arongo'a Lela, nia le'a liu!" ¹⁶ Bore ma noa'a la'u na ngwae Jiu ki ta'ifau ne'e kira fa'amamana ana na Fa'arongo'a Lela. Sulia sa Aesea ba fata 'uri fuana God, "Aofia, noa'a la'u na ngwae ki ta'ifau ne'e kira fa'amamana ana fa'arongo'anga kami." ¹⁷ Ma na ngwae

[☆] **10:13** Joel 2:32

ki saiana kira fa'amamana kaida'i kira rongoa na Fa'arongo'a Le'a. Ma kira ka rongoa na Fa'arongo'a Le'a kaida'i ngwae ki fa'atalonga'inia sa Jesus Christ.

¹⁸ Ma nau ku saefilo 'uri: Nia mamana ne'e ngwae Jiu ki noa'a kira kasi rongoa na Fa'arongo'a Le'a? Noa'a! Kira rongoa, sulia na Kerekere'a Abu ba fata 'uri,

“Na lingana ngwae lifurongo God ki talofia saena magalia ta'ifau.

Ma na fa'atalonga'ilana fatalana leka ka dao ma'i saena magalia ta'ifau.”✧

¹⁹ Ma nau ku saefilo la'u 'uri: Na ngwae Jiu ki, noa'a kasi sai go'lo ana na fa'arongo'anga ne'eri? Noa'a. Kira saiana, sulia sa Moses ba keresia na'a ala'anga God 'uri,

“Nai ba'a kwate ma kamu ngwae Jiu ki muke 'uga sulia na ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki.

Nai ba'a fa'amaurida sui bore 'ana kamu ka saea kira 'iri talinga'i go'lo.

Ma nai ba'a sasi kamu ke saeta'a, osi'ana nau ku alafe fuana ngwae noa'a la'u Jiu ki ne'e kamu fia kira 'iri sai sai aku.”✧

²⁰ Ma sa Aesea ka fata nonira'a 'i na'lo sulia ngwae noa'a la'u Jiu ki ka 'uri,

“Na ngwae ne'e noa'a kasi lulu nau ki, kira ka dao to'lo aku.

Ma na ngwae ne'e noa'a kasi saefilo suli nau ki, nau ku fa'ata'i fuada fasi 'iri kira ka saiaku.”✧

✧ **10:18** Sam 19:4 ✧ **10:19** Diutronomi 32:21 ✧ **10:20** Aesea 65:1

21 Ma fuana ngwae 'i Jiu ki, sa Aesea ka ala'a 'uri sulira,

“Tau na'a ma'i, nau ku saeda 'iri kira ke leka ma'i siaku, bore ma manatada ka ngasi ma kira ka aburongo.”

11

God fa'ata'inia na kwaimanatai'anga nia fuana ngwae Jiu ki

¹ 'Uri ma God ka 'aila 'ani na ngwae nia ki 'i Jiu? Noa'a go'o! Nau'a bore talaku nau'a na ngwae Jiu logo, sulira nau'a ta ngwae ana kwalafa sa Abraham ana fuu'i ngwae sa Benjamin. ² God noa'a kasi 'aila go'o 'ani ngwae nia ki ne'e nia filida 'ua na'a ma'i ana safali'anga. Kamu saiana tae ba Kerekere'a Abu nia saea sulira sa Elaeja, kaida'i nia 'ugalia God sulira na ngwae Jiu ki kira 'uri, ³ “God, kira saungia na'a profet 'oe ki, ma kira ka takalonga'inia na'a fu'ani kwaisu'usi 'oe ki. Ma ta'ifili nau na'a ne'e nau ku tua 'ua, ma kira ka sasi logo 'uana saungilaku.” ⁴ Ma God ka olisia ka 'uri, “Noa'a la'u ta'i 'ae'o go'o ne'e 'oko tua. Nau ku to'o ana na fiu to'oni ngwae Jiu ki talaku ne'e noa'a kira kasi fo'osia sa Baal na mala mala god.” ⁵ Ma nia 'una'eri logo ana kaida'i ne'e, sulira kala bara ngwae Jiu go'o ne'e kira fa'amamana. Ma God ka filida sulira na kwai'ofe'anga nia. ⁶ Ma nia filida sulira na kwai'ofe'anga nia, noa'a la'u sulira na tae ki ne'e kira sasi'i. Si di'ia God ka filia na'a ngwae ki sulira tae ki ne'e kira sasi, 'irai ma

filifili'a God noa'a la'u sulia na kwai'ofe'anga nia.

⁷ Ma osi'ana nia 'una'eri, na ngwae 'oro Jiu ki noa'a kira kasi dao go'o to'ona na 'olo'olo'anga ne'e kira lulu 'uana. Ta'ifilia bara ngwae ada go'o ne'e God filida ne'e kira dao to'ona. Ma ti ngwae ada, kira 'aila 'ania fafarongolana God.

⁸ Di'ia ba na Kerekere'a Abu nia saea,
 “God kwatea ma manatada ka o'eo'ela, ma noa'a kira kasi saiana tae ki ne'e kira lisia ma tae ki ne'e kira rongoa, leleka ka dao go'o 'i ta'ena bore.”[☆]

⁹ Ma sa David ka fata 'uri saena Kerekere'a Abu,
 “Ala'ania kike saele'a ma kike ele 'ada ana fafanga'a kira ki.

Alu kike fito'o ana fa'ale'anga 'oe, ma kika 'arefo kaida'i 'oko kwa'lida, di'ia ngwae ne'e kira 'asida saena itoito.

¹⁰ Nau ku fo'o fasi 'iri ne'e maada ka rodo 'iri noa'a kira kasi lia.
 Ma nau ku fo'o fasi 'iri kira ka liu ana 'afita'i'anga 'oro sulia asoa firi.”[☆]

¹¹ 'Iu, na Jiu ki kira firute sulia noa'a kira kasi fa'amamana ana sa Jesus Christ. Bore ma noa'a kamu kasi fia go'o fasi noa'a kira kasi oli ma'i 'uana fa'amamana 'anga. Na ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki kira to'o logo ana mauri'a faolu fa'asia God, osi'ana na abula ta'anga'a Jiu ki. Na ru ne'e ka 'una'eri 'iri na ngwae Jiu ki kira ka kwaimamagolai 'uana ngalilana na mauri'a faolu ne'eri. ¹² Sulia na abula ta'anga'a na Jiu ki,

[☆] **11:8** Aesea 29:10; Diutronomi 29:4 [☆] **11:10** Sam 69:22, 23

God ka kwatea ru le'a 'oro fuakulu ta'ifau ngwae saena magalia. Ma sulia kira ka 'aila 'ania sa Jesus Christ, God ka fa'ale'a lala na ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki. Ma ana kaida'i ne'e Jiu 'oro ki kike fa'amamana ana, God ke ba'a fa'ale'a kia ka tasa.

God fa'amauria ngwae noa'a la'u Jiu ki

¹³ Aia, nai ba'a ala'a fuamu'a na ngwae noa'a la'u Jiu ki. Nau'a na ngwae ni lifurongo fuana na ngwae noa'a la'u Jiu ki, ma nau ku saele'a liu sulia na rao'a nau fuana fa'atalonga'ilana na Fa'arongo'a Le'a fuamu'a. ¹⁴ Na ngwae Jiu ki ne'e kira di'ia nau'a, di'ia nau ku ala'a sulia kamu, 'irai liada ke kwaimamagolai sulia tae ne'e kamu to'o ana. 'Una'eri, nai ba'a 'afida 'iri kike to'o logo ana mauri'a faolu. ¹⁵ Kaida'i God 'aila 'anida, nia ka rokisia na'a ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki fa'asia na malimae nia ki 'uana na kwaima nia ki. Ma ana kaida'i God ka kwaloa la'u na Jiu ki, nia di'ia nia ta'ea na ngwae ki fa'asia na mae'a, ma nia ka fa'ale'a ka tasa ana ngwae nia ki ta'ifau.

¹⁶ Ma di'ia na ngisingisi beret etaeta ana afu beret ne'e kira kwatea fuana God, tama na afu beret la'ula'u ne'eri ta'ifau na'a ne'e ru God logo. Ma di'ia ne'e lalina na 'ai kira kwatea fuana God, 'una'eri na rara ru ki logo. ¹⁷ Ma na Jiu ki, kira di'ia ta 'ai ne'e God fasia. Ma ti rara ru ana 'ai ne'e, God ka 'oi'i. Ma fuamu'a ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki, kaumulu di'ia na rara 'ai kwasi ne'e God ngalia ma ka labunga'i kamu ana kula ne'e nia 'oia na rara ru ki fa'asia. Ma ka 'una'eri logo ana kaida'i ne'e, sulia God

nia fa'ale'a kamu ka di'ia logo ne'e nia fa'ale'a ngwae 'i Jiu ki 'ua na'a ma'i. ¹⁸ Ma noa'a kamu kasi fia fasi kamu talinga'i ka tasa liufia na'a ngwae 'i Jiu ki ne'e kira di'ia na rara 'ai ne'e God 'oi'i ki, sulia kamu'a ne'e rara ru ki go'o 'ana, ma na maurilana rara 'ai ki leka go'o ma'i fa'asia na lalina 'ai. Ma na maurilana lalina 'ai noa'a kasi leka ma'i fa'asia na rara ru ki.

¹⁹ Sali nia talangwara'u fuana ta ngwae noa'a la'u Jiu ka fata 'uri, "God ka lafua na'a Jiu ki fasi 'iri kami ka didifulida." ²⁰ Nia mamana, kamu didifulida. God nia lafua ngwae Jiu ki osi'ana noa'a kira kasi fa'amamana. Ma du'ungana ru ne'e, nia alu ma kamu ka didifulida osi'ana kamu fa'amamana. Ma nia noa'a kasi le'a fuana muke lafe du'ungana na ru ne'eri, bore ma muke ma'u 'ani God. ²¹ Osi'ana di'ia God ka kwatea kwa'ikwa'inga fuana na ngwae Jiu ki ne'e kira di'ia na'a rara ru mamana ki, nia ke ba'a kwatea logo na kwa'ikwa'inga fuamu'a ne'e kamu di'ia na rara ru fa'asia na 'ai matamata ki, di'ia ne'e kamu 'aila 'ani.

²² Du'ungana ru ne'e, kulu saiana na kwai'ofe'anga God fa'inia na kwai matalanga'inga nia. Nia ka kwatea na'a kwa'ikwa'inga fuana sa tai fa'lida ne'e noa'a kasi fa'amamana ana nia'a. Ma nia ka 'ofe kamu, di'ia muke ina'u ana fa'amamanalana. Ma di'ia kamu noa'a kasi fa'amamana, nia ka sikilia kamu'a logo. ²³ Ma di'ia na ngwae Jiu ki kira ka danga na'a 'ania na abu fa'amamana'anga kira ki, God ke ba'a olita'inida 'uana na kula ne'e kira tua tua ma'i ana. Osi'ana God saiana ka sasia ru ne'eri. ²⁴ Ma

kamu ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki, kamu noa'a la'u na rara ru mamana fa'asia na 'ai ne'e God fasia. Du'ungana kaumulu leka ma'i fa'asia na 'ai kwasi, ma God ka 'oi kamu, ma ka labunga'i kamu go'o ana 'ai ne'e nia fasia. Ma di'ia nia talangwara'u fuana God ka labunga'i kamu ana 'ai nia, nia ke ba'a talangwara'u liu fuana God ke olita'inia na Jiu ki 'uana 'ai ne'e nia 'oida ma'i fa'asia.

God ke fa'amauria ngwae Jiu ki

²⁵ 'Iu ngwae futa kina, nau ku oga muke saiana na ru ne'e God noa'a 'iri fa'ata'inia 'i na'o. Nau ku fada fuamu'a 'iri noa'a kamu kasi lafe. 'Orolana ngwae Jiu ki, kira 'aila 'ania fafarongolana Fa'arongo'a Le'a. Bore ma na abu fa'amamana 'anga kira teo leleka ka dao ana kaida'i na ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki ne'e God ka filida, kira ta'ifau kike fa'amamana ana nia'a. ²⁶ 'Una'eri mala, God ka fi'i fa'amauria na ngwae Jiu ki ta'ifau. Ka di'ia nama Kerekere'a Abu ba saea,

“Na Ngwae Fa'amauri ke ba'a leka ma'i fa'asia Sion, ma ka lafua na'a abula ta'anga'a ki fa'asia na fuu'i ngwae 'i Israel.

²⁷ Ma nai ba'a fa'amamana na fau alanga'inga nau fa'inida, sulia nau ku lafua na'a abula ta'anga'a kira ki.”✧

²⁸ Ma na ngwae Jiu ki ne'e kira 'aila 'ania na Fa'arongo'a Le'a, 'una'eri kira na'a ne'e malimae God ki. Ma osi'ana ru ne'eri ne'e kamu na ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki muka rongoa

✧ **11:27** Aesea 59:20

na'a Fa'arongo'a Le'a ne'eri. Sui ka 'una'eri bore 'ana, God nia alafe fuada, osi'ana nia filida na'a, sulia na fata alanga'inga nia 'ua na'a ma'i fuana ko'o bora kira ki. ²⁹ Osi'ana God noa'a kasi ro'okisia na'a manatana sulia sa tai fa'ida ne'e nia filida ma ka fa'ale'ada. ³⁰ Ana kaida'i ba sui, kamu ngwae noa'a la'u Jiu ki, noa'a kamu 'iri ro'o ro'o go'o sulia God. Bore ma ana kaida'i ne'e, kamu ngalia na'a na kwaimanatai 'anga God, osi'ana na ngwae Jiu ki noa'a kira kasi ro'osulia God. ³¹ Ma 'una'eri logo, na ngwae Jiu ki kira aburongo ana God, fasi 'iri God ke fa'ata'inia logo kwaimanatai'anga nia fuada. Nia sasi 'una'eri, osi'ana nia fa'ata'inia kwaimanatai 'anga nia fuamu'a. ³² Na ngwae ki ta'ifau su'ungenge ana God, ru ne'e kwatea ma nia ka lisida ka di'ia ngwae tua saena lokafo ki ne'e kira tua masia matalanga'ilada. Nia sasi 'una'eri 'iri ne'e nia ka fa'ata'inia kwaimanatai 'anga nia fuada ta'ifau.

Ba'atafea God

³³ 'Oi 'okalana God! Kwai'ofe'anga nia doe liu! Na liato'o ma na sai 'i ru'anga nia ka doe liu! Noa'a ta ngwae kasi saiana na filifili'anga God ma na falafala nia ki. ³⁴ Ka di'ia ba na Kerekere'a Abu nia saea,

“Noa'a ta ngwae 'iri saiana na manatana God, ma noa'a ta ngwae 'iri bolo fuana 'afilana God 'ani manata'anga nia.

³⁵ Ma noa'a ta ngwae kasi bolo fuana kwatelana ta ru fuana God fasi 'iri God ke du'ua logo fuana.”

³⁶ Osi'ana God ne'e saunga'inia na ru ki ta'ifau, ma na ru ki ta'ifau kira tua tua ma'i sulia ngasingasi 'anga nia ma fuana nia'a. Alu kuke ba'atafea God tua tua firi! 'Iu ke 'una'eri.

12

Rao'a fuana God

¹ Aia, ngwaefuta nau kina 'ae, sulia na kwaimanatai 'anga God fuaka nia doe liu, nau ku gani kamu, 'iri muke kwatea na'a maurilamu'a ta'ifau fuana God di'ia ta kwaisu'usi'anga. Na kwaisu'usi'anga ne'eri nia mauri, ma ka abu, ma God ka saele'a fa'inia. Sulia nia na'a ne'e falafala mamana fuana fo'osilana God. ² Ma noa'a kamu kasi sasi sulia falafala ta'a saena magalia ne'e. Bore ma muke ala'ania God ka rokisia na'a maurilamu'a 'ani fa'afaolulana na manata'anga kamu ki, 'iri muke saiana tae ne'e God oga muke sasia. Muke saiana tae ne'e nia le'a, ma tae ne'e ka fa'asaele'a God, ma tae ne'e nia saga.

³ God ka fa'ale'a nau 'iri nau'a ta ngwae li-furongo fuana, 'iri nau ku saea fuamu'a ta'ifau: Noa'a kamu kasi manata lafu kamu talamu'a. Bore ma muke manata saga suli tualamu'a sulia na fa'amamana'anga ne'e God kwatea fuamu'a. ⁴ Kulu saiana na noni 'i ngwae nia to'o ana kula to'oto'o 'oro ki. Ma na ta'i ta'i ru ana ru ne'eri ki to'o ana rao'a matamata ki logo. ⁵ Ma nia 'una'eri logo ana nonina sa Jesus Christ. Kulu'a kula to'o to'o ki ana nonina. Ma kulu ka to'o ana rao'a to'o to'o ki. 'Una'eri ne'e kulu ka rao nama fuana 'afilakulu kwailiu. ⁶ Ma kulu ka to'o ana ngasingasi'anga

matamata ki ne'e God nia kwatea fuaka sulia na alafe'anga nia. Ma ta ngwae akulu, di'ia God ka kwatea ngasingasi'anga fuana fa'atalo 'anga 'ani Fa'arongo'anga nia, tama nia ke fata nama sulia na fa'amamana'anga ne'e God kwatea fuana. ⁷ Ma ta ngwae la'u, di'ia God ka kwatea ngasingasi'anga fuana kwai'afi'anga, alu nia ke kwai'afi nama ana na ngwae ki. Ma ta ngwae la'u, di'ia God ka kwatea ngasingasi'anga fuana fa'amanatalana ngwae ki, alu nia ke fa'amanata nama. ⁸ Ma ta ngwae la'u, di'ia God ka kwatea ngasingasi'anga fuana na radulana ngwae ki, nia ke sasia nama. Ma ta ngwae la'u, di'ia God ka kwatea ngasingasi'anga fuana kwate ru'anga fuana ngwae ki, 'oko kwate tatakola'ana. Ma ta ngwae la'u, di'ia God ka kwatea ngasingasi'anga fuana fa'ina'ona'o 'anga, 'oko rao ngasingasi'a 'i na'ona ngwae ki. Ma ta ngwae la'u, di'ia God ka kwatea ngasingasi'anga fuana kwaigwale'anga ana ngwae ki, nia ka sasia fa'inia na noni aleale'anga.

⁹ Ma na alafe'anga ne'e kulu to'o ana fuana ngwae ki, nia bolo fuana alafe'anga mamana, ma noa'a kulu kasi kwalabasa. Ma muke 'aila 'ani tae ne'e ta'a, bore ma muke dau ngasi ana tae ne'e le'a. ¹⁰ Muke kwaima fuamu'a kwailiu, sulia kamu'a ne'e bara ngwae asina ana sa Jesus Christ. Ma muke fu'usi doe amu'a kwailiu. ¹¹ Muke rao ngasingasi'a, ma noa'a kamu kasi noni 'aila. Muke rao ngasingasi'a fuana na Aofia. ¹² Muke saele'a sulia na fito'onga kamu. Ma muke mabetau kaida'i kamu dao to'ona 'afita'i'anga ki. Ma muke fo'o ana kaida'i

ki ta'ifau. ¹³ Ma muke daro'ia 'i safitamu'a na ru kamu ki fa'inia na ngwaefuta kamu ki ana sa Jesus Christ ne'e kira dala'a. Ma muke kwaloa na ngwae dao ki, fasi 'iri kira ke tua saena na luma kamu ki.

¹⁴ Ma na ngwae ne'e kira fa'akaisi kamu ki, muke fo'o 'iri God ke fa'ale'a kira. Muke fo'o 'iri God ke fa'ale'a kira, ma noa'a kamu kasi agida.

¹⁵ Muke saele'a fa'inia na ngwae ki kaida'i kira saele'a, ma muke kwaimanatai fa'inia na ngwae ki kaida'i kira kwaimanatai. ¹⁶ Muke tua kwaima fa'inia ngwae ki ta'ifau. Noa'a kamu kasi naunau, bore ma muke sasia na rao'a ne'e ngwae ki noa'a kira kasi manata doe ana. Ma noa'a kamu kasi fia fasi kamu liato'o liu.

¹⁷ Di'ia ta ngwae nia sasia ta ru ta'a fuamu'a, noa'a kamu kasi olisia 'ani ta ru ta'a. Muke iliili 'uana sasilana tae ne'e ngwae ki ta'ifau kira manata sulia nia le'a. ¹⁸ Muke sasia na ru ki ta'ifau ne'e talangwara'u fuamu'a fasi 'iri muke tua kwaima fa'inia ngwae ki ta'ifau. ¹⁹ Kwaima nau kina 'ae, di'ia ta ngwae ka sasia ta ru ta'a fuamu'a, alu noa'a kamu kasi du'ua 'ani ta ru ta'a. Ala'ania God lala ne'e ke kwa'ida 'ania oga sasu'a nia. Osi'ana na Kerekere'a Abu ba saea ka 'uri, "God fata 'uri, 'Nau'a lala ne'e nai du'ua, ma nau ku olisia na ru ki.'" ²⁰ Ma muke ro'osulia na Kerekere'a Abu ba saea, "Di'ia na malimae 'oe nia fiolo, 'oke sarea. Ma di'ia nia silikwa'u, 'oke kwatea kafo fuana 'iri nia ke kwa'u. Osi'ana di'ia 'oko sasi 'una'eri fuana, nia ka ba'a 'eke liu sulia ru ta'a ki ne'e nia sasi'i fuamu.'" ²¹ Ma noa'a kamu kasi ala'ania na ta'anga'a ka liufi kamu. Bore ma muke liufia

✧ **12:19** Diutronomi 32:35

lala na ta'anga'a 'ania na sasi le'anga'a kamu ki.

13

Ro'osulia na gwaunga'i ngwae ki

¹ Kamu ta'ifau, muke ro'osulia na gwaunga'i ngwae ki ana fanoa kamu ki, sulia na 'inoto'anga kira ki 'ita ma'i fa'asia God, ma God ka ala'ani kira fuana tala'i lamu'a. ² Ma sa tai ne'e ka sasi 'uana uu'a su'usia na gwaunga'i ngwae ne'e ki, nia uu su'usia logo tae ki ne'e God alua. Ma ta ngwae ne'e nia sasi 'una'eri, nia ke ba'a ngalia kwa'ikwa'inga. ³ Na ngwae ne'e sasia ru le'a ki, noa'a kira kasi ma'u 'ani gwaunga'i ngwae ki. Na ngwae ne'e kira sasia ru rora ki, kira lala ne'e kira ma'u 'ani gwaunga'i ngwae ki. Ma di'ia kamu oga noa'a kamu kasi ma'u 'ani gwaunga'i ngwae ki, 'una'eri muke tua saga, ma kike ba'atafe kamu. ⁴ Sulia kira ne'e ngwae rao God ki fuana 'afilamu'a. Ma di'ia kamu fulia ru rora ki, muke ma'u 'anida, sulia kira to'o ana ngasingasi 'anga fuana kwa'ikwa'inga. Sulia kira ne'e ngwae rao God ki fuana kwate-lana kwa'ikwa'inga fuana sa tai ne'e fulirulana ta'a. ⁵ Osi'ana nia 'una'eri, muke ro'osulia na gwaunga'i ngwae ki ana fanoa, sulia nia saga fuana sasilana, ma di'ia kamu sasia ru ta'a, kike kwa'i kamu.

⁶ Du'ungana ru ne'eri ki logo, kamu ka folia takisi, sulia na gwaunga'i ngwae ki kira rao fuana God, ma kira ka rao ngangata fuana 'afilana ngwae ki. ⁷ Muke folia takisi ma ru ki ta'ifau ne'e taki ki ana fanoa kamu nia ka saea.

Ma muke fu'usi doe ana na gwaunga'i ngwae ki ta'ifau.

Muke sasia na rao'a le'a ki fuamu'a kwailiu

⁸ Di'ia kamu ngali langa ana ta ru ana ta ngwae, muka du'ua 'ali'ali nama. Ma ta ru ne'e totolia muke sasi nama ne'e muke tua ni alafe fuamu'a kwailiu. Ma sa tai bore 'ana ne'e nia alafe 'una'eri, nia ro'o na'a sulia na taki God ki. ⁹ Sulia na taki ki ba 'uri, “Noa'a 'oe kosi kakabara, noa'a 'oe kosi saungia ta ngwae, noa'a 'oe kosi bili, noa'a 'oe kosi oga ru ti ngwae ki.” Na taki ne'eri ki fa'inia na taki ki ta'ifau la'u, kira fiku go'o ana ta'i taki ba 'uri, “'Oko alafe fuana na ngwae ki ta'ifau ka di'ia logo ne'e 'oko alafe fuamu talamu.” ¹⁰ Osi'ana di'ia kamu alafe fuana ta ngwae, noa'a kamu kasi saiana sasilana ta ru ta'a fuana. Nia ne'e, di'ia kamu alafe, muke ro'osulia na taki ki ta'ifau.

¹¹ Muke sasi 'una'eri, sulia kamu sai na'a ana kaida'i ne'e sa Jesus Christ ke dao ma'i fuana fa'amauri laka, nia karangi liu na'a ka liufia na kaida'i ba kulu eta fa'amamana ana. Nia ne'e, muke sasi aka'u fuana kwalolana sa Jesus Christ, ma noa'a kamu kasi di'ia na ngwae ne'e kira maliu go'o 'ada. ¹² 'Iu, nia rodo ka tau na'a, ma na asoa fuana fa'amauri lamu'a ka karangi na'a ma'i. Nia ne'e, kuke mango fa'asia na abula'anga ta'a ki di'ia na ngwae ne'e kira fuli ru ana rodo. Ma na rao'a le'a kia ki ka di'ia na'a ra'unga kia ki fuana fu'a saulilana ta'anga'a. ¹³ Nia bolo fuana abulalaka ka saga, di'ia na ngwae ne'e kira tua saena madakola'anga ana asoa. Noa'a kamu kasi kwa'ufia ru ne'e ke burasia ngwae, ma masa'a 'ani ngwa'e nga'a

ta'a ki, noa'a kamu kasi 'usu, ma noa'a kamu kasi di'ia kui laelae ki, noa'a kamu kasi fu'a, ma noa'a kamu kasi 'uga. ¹⁴ Bore ma muke tua di'ia na Aofia sa Jesus Christ, ma noa'a kamu kasi manata 'uana fa'asaele'alana kwaiogai 'anga ta'a ana nonimu'a ki.

14

Noa'a kamu kasi matalanga'inia ngwae asina kamu ki

¹ Aia, ta ngwae ne'e fa'amamana ana sa Jesus Christ, muke kwaloa, sui bore 'ana fa'amamana 'anga nia noa'a kasi ngasingasi'a 'ua. Ma noa'a kamu kasi olisu'usu'u fa'inia sulia na manata'anga nia ki. ² Ma ti ngwae ne'e fa'amamana'anga kira ki ngasi ngasi'a, kira saiana kira ka 'ania go'o 'ada fanga matamata kwailiu ki ta'ifau. Bore ma ti ngwae ne'e fa'amamana'anga kira ngwata'uta'u, kira fia na fasi nia abu fuana 'anilana. ³ Ma na ngwae ne'e kira saiana kira ka 'ania kwalukaela fanga, noa'a kira kasi manata ta'a sulia na ngwae ne'e noa'a kasi 'ania fasi. Ka 'una'eri logo, na ngwae ne'e noa'a kasi 'ania fasi, noa'a kasi fata fa'alia na ngwae ne'e saiana kira ka 'ania kwalukaela fanga. Sulia kira na ngwae ne'e God nia ala na'a fafida ki. ⁴ Noa'a kasi bolo fuana kuke fata fa'alia na ngwae rao God. Osi'ana God na'a ne'e ngwae gwaunga'i kira, nia'a lala ne'e ke ba'a saea na rao'a kira ki ta'a nama ka le'a. Ma kira sasi le'a, sulia na Aofia nia bolo fuana 'afilada 'iri kike sasi le'a.

⁵ Ma nia ka 'una'eri logo, ti ngwae saea ta'i asoa nia 'inoto'a ka tasa liufia ta asoa matamata.

Ma ti ngwae kira ka saea asoa ki ta'ifau ni'i bolo go'o 'ada. Aia, ma nia le'a fuada ta'ifau kira ka ro'osulia na tae ne'e kira saiana nia saga. ⁶ Ma na ngwae ne'e ka manata doe ana ta'i asoa, nia sasia fuana na fa'a 'inoto'a lana na Aofia. Ma na ngwae ne'e saiana ka 'ania ta fanga, nia sasia fuana fa'a 'inoto'a lana na Aofia, sulia nia ba'atangoa God fuana fanga ne'eri. Ma sa tai ne'e ka 'aila 'ania 'anilana fasi, nia sasi 'una'eri fuana fa'a 'inoto'a lana na Aofia, ma nia ka ba'atangoa God. ⁷ Du'ungana noa'a ta ngwae kasi mauri go'o fuana nia'a talana, ma noa'a ta ngwae kasi mae fuana nia'a talana. ⁸ Osi'ana di'ia kulu mauri, kulu mauri fuana na Aofia. Ma di'ia kulu mae, kulu mae fuana na Aofia. Nia ne'e, sui bore 'ana kulu ka mauri nama kulu ka mae, kulu'a ne'e ru Aofia ki na'a. ⁹ Osi'ana sa Jesus Christ nia mae, ma ka tata'e na'a 'uana na mauri'a 'iri nia gwaunga'i fuana ngwae mauri ki, ma fuana ngwae ne'e mae ki logo.

¹⁰ 'Iu, ma kamu'a ne'e noa'a kamu kasi saiana 'anilana fasi, muke tua fa'asia fata fa'alilana na ngwaefuta kamu ki. Ma kamu'a ne'e kamu 'ania kwalukaela fanga, muke tua fa'asia lia toli'a ana ngwaefuta kamu ki. Sulia kulu'a ta'ifau go'o kuke ba'a uu 'i na'ona God fuana matalanga'i lakulu. ¹¹ Du'ungana na Kerekere'a Abu ba fata 'uri, "God fata 'uri, 'Nia mamana nau'a na'a ne'e God mauri. Ma nia mamana logo 'una'eri, na ngwae ki ta'ifau kike ba'a bobo uruuru 'i na'oku, ma kike saea ne'e nau'a God.'" ¹² Nia ne'e, kulu saiana ta'ifau go'o kuke ba'a fa'arongoa God 'ania ru ki ta'ifau go'o ne'e kulu sasi'i.

Noa'a kamu kasi fa'arora ngwae asina kamu ki

¹³ Aia, noa'a kulu kasi fata fa'ali kia kwailiu la'u. Ma nia le'a fuana kuke mango fa'asia sasilana ru ne'e ke ba'a sasia maurilana ngwaefuta kia ka firute. ¹⁴ Sulia na fiku'a nau fa'inia Aofia sa Jesus, nau ku sai le'a na'a ana noa'a ta fanga kasi fa'asua ta ngwae 'i maana God. Si di'ia ta ngwae ka fia fasi ti fanga ke sua fuana nia 'ania, 'irai tama nia rora fuana nia 'ania. ¹⁵ Ma di'ia ta ngwaefuta amu'a ka kwaimanatai sulia tae ne'e kamu 'ania, 'una'eri tama noa'a kamu kasi fa'ata'inia go'o na alafe'anga kamu fuana. Noa'a kamu kasi alua na fanga ne'e kamu 'ania ka fa'alia na ngwae ne'e sa Jesus Christ nia mae 'usia. ¹⁶ Noa'a kamu kasi sasi ta ru ne'e kamu saea fasi nia le'a ma ta ngwaefuta amu'a ka kwaimanatai du'ungana, 'iri ne'e ngwae ki kira ke fu'usi ta'a amu'a fa'inia. ¹⁷ Kaida'i God nia gwaunga'i fafi kia, na ru talinga'i noa'a la'u sulia na ru kulu 'ania nama kulu ka kwa'ufia. Bore ma, na ru ne'e talinga'i ne'e kuke sasia ru saga fuana ngwae ki, ma kuke tua 'ani aroaro'a fa'inia ngwae ki, ma kuke tua 'ani na saesaele'a 'anga na Ano'i ru Abu kwatea fuaka. ¹⁸ Ma di'ia ta ngwae nia rao fuana sa Jesus Christ 'una'eri, God nia saele'a sulia, ma ngwae matamata ki bore kira ka alafafia.

¹⁹ Nia ne'e, kuke sasi 'uana sasilana ru ne'e kwatea aroaro'anga ma fa'angasilana fa'amamana'anga kulu ki kwailiu. ²⁰ Noa'a kamu kasi takalonga'inia na rao'a God sasia saena maurilana ta ngwae, osi'ana 'oko 'ania ta fanga nia fia fasi nia abu. Sui bore 'ana na fanga

ki ta'ifau go'o ka le'a fuana 'anilana, nia ta'a liu dil'ia na fanga ne'e kamu 'ania, nia fa'arora ta ngwaefuta amu'a. ²¹ 'Una'eri nia ta'i le'a dil'ia noa'a kamu kasi 'ania fasina ta ru mauri, ma noa'a kamu kasi kwa'ufia ta kafo ngasingasi'a ne'e ke burasi kamu, ma noa'a kamu kasi sasia ta ru la'u ne'e ka tala'ia ngwaefuta kamu ki ka leka rora.

²² Ma na manata'anga kamu sulia na fanga ne'e ti ngwae kira saea nia abu, nia ta ru safitamu'a go'o fa'inia God. 'Oilaki'a fuana ngwae ne'e nia sasia tae ne'e nia saiana nia saga, ma na maurilana noa'a kasi matalanga'inia.

²³ Bore ma dil'ia na ngwae ne'e manatana ka ruarua sulia tae ne'e nia abu 'i maana God fuana 'anilana, ma nia ka 'ania ru ne'eri, nia sasia ta ru rora, sulia na ngwae ne'eri kasi ro'osulia na tae ne'e nia manata sulia nia saga. Osi'ana dil'ia kulu sasia ta ru ne'e kulu manata ruarua ana fasi nia le'a 'i maana God, tama ru ne'eri nia ta'a.

15

Fa'asaele'a ngwae matamata ki, noa'a la'u fuaka talaka

¹ 'Iu, kia'a na ngwae ne'e fa'amamana 'anga kia ki ngasingasi'a, nia bolo fuana kuke mabetau fa'inia sa tai ne'e fa'amamana 'anga kira ki ngwata'uta'u. Ma noa'a kulu kasi manata go'o sulia kia'a talaka. ² Ma nia ka bolo fuana kuke fa'asaele'a na ngwaefuta kia ki 'iri ka le'a fuada, fasi 'iri kuke fa'angasingasia fa'amamana 'anga kira ki. ³ Sa Jesus Christ noa'a kasi sasia la'u na ru ki fuana fa'asaele'alana talana. Sulia na

Kerekere'a Abu ba saea, “God, na fata fu'usi ta'anga'a kira fuamu fa'ali nau logo.” ⁴ Na ru ki ta'ifau ne'e kira keresia saena Kerekere'a Abu, kira keresia fuana fa'amanatalaka. Na Kerekere'a Abu nia 'afi kia fuana mabetau'a, ma nia ka radu kia. Ma ru ne'eri ki kwatea ma kulu ka manata 'uito'o ana God ne'e fa'amamana eta fata'a nia ki fuaka.

⁵ Nau ku fo'o 'iri God ne'e gwalona mabetau'anga ma kwairadu'anga, ka kwatea ma muke tua sulia ta'i manata'anga go'o di'ia logo sa Jesus Christ nia tua fa'i kamu. ⁶ 'Una'eri kamu ke to'o ana ta'i lia'i ngwae ma ta'i fata'a, muke fa'a 'inoto'a God na Ma'a sa Jesus Christ na Aofia kia.

⁷ Ma muke kwalo kamu kwailiu ka di'ia sa Jesus Christ ba kwalo kamu logo. Di'ia kamu sasi 'una'eri, ngwae ki kira ke ba'atafea God. ⁸ Nau ku saea fuamu'a, sa Jesus Christ nia leka ma'i saena magalia fasi 'iri ka 'afia ngwae Jiu ki, 'iri ka fa'ata'inia na fata alanga'inga God ki fuana ko'o bora kira ki ke fuli mamana. ⁹ Ma nia leka logo ma'i ka kwatea na ngwae noa'a la'u Jiu ki kira ka saiana ba'atafelana God fuana kwaimanatai 'anga nia. Di'ia ba na Kerekere'a Abu nia saea,

“Ana kaida'i nau ku tua fa'inia ngwae noa'a la'u Jiu ki, nau ku ba'atafe 'oe, ma nau ku fatale'a amu 'ania ngu'a ki.”

¹⁰ Ma na Kerekere'a Abu ka fata la'u 'uri,

“Kamu ngwae noa'a la'u Jiu ki, muke saele'a fa'inia ngwae God ki 'i Jiu!”

¹¹ Ma na Kerekere'a Abu ka fata la'u 'uri,

“Kamu ngwae noa'a la'u Jiu ki, muke ba'atafea God, ma ngwae ki ta'ifau, muke ba'atafe nia!”

¹² Ma ana ta Kerekere'a Abu la'u, sa Aesea ka fata 'uri,

“Ta'i ngwae ana kwalafa sa Jesi ke ba'a leka ma'i, ma nia ke ba'a gwaunga'i fafia na ngwae noa'a la'u Jiu ki, ma kira ke ba'a fito'o ana nia'a.”

¹³ Ma nau ku fo'lo 'iri God ne'e kwate kulu ka to'lo ana fito'onga, ka fa'asaele'a kamu, ma ka kwatea aroaro'anga fuamu'a sulia na fa'amamana'anga kamu ana nia'a, fasi 'iri na fito'onga kamu ke bulao 'ani ngasingasi'anga na Ano'i ru Abu.

Du'ungana tae ne'e sa Paul ka kerekere non-ira'a

¹⁴ Ngwaefuta nau kina, nau ku sai le'a ana na abula'anga kamu nia le'a liu, ma muka sai'i ru, ma muka bolo fuana na fa'amanatalamu'a kwailiu. ¹⁵ Sui bore 'ana nia 'una'eri, saena kerekere'a ne'e nau ku fata madako sulia ti ru ne'e nau ku oga nai fa'amanata oli amu'a 'ani. Nau ku fata nonira'a osi'ana God nia fili nau sulia na kwai'ofe'anga nia, ¹⁶ ma nia kwatea ma nau'a na ngwae rao fuana sa Jesus Christ 'i safitana na ngwae noa'a la'u Jiu ki. Nau ku rao di'ia ta fata abu 'ani fa'atalonga'ilana na Fa'arongo'a Le'a fa'asia God, 'iri na ngwae noa'a la'u Jiu ki kike ba'a di'ia ta kwaisu'usi'anga ne'e God nia saele'a fa'inia, ma na Ano'i ru Abu ka fa'afaolu kira. ¹⁷ Ma ana fiku'a nau fa'inia sa Jesus Christ, nau ku fata ba'alafe 'ani rao'a nau fuana God.

18 Nau ku fata go'o sulia tae ki ne'e sa Jesus Christ nia sasi 'ani nau fuana tala'ilana ngwae noa'a la'u Jiu ki fuana ro'onga'a sulia God. Kira ro'osulia God osi'ana kira rongoa ala'anga nau ki, ma kira ka lisia ru nau ku sasi'i ki. 19 Ma nau ku fulia fa'anada'a ki ma ru ni 'arefo'anga ki 'ani na ngasingasi 'anga ana Ano'i ru Abu God. 'Una'eri, nau ku etangia rao'a nau 'i Jerusalem, ma nau ku leka kwai liu ana kula ki leleka ka dao 'i Ilirikum. Ma 'i nini'ari, nau ku fatatalo'ania na Fa'arongo'a Le'a sulia sa Jesus Christ ka sui na'a ana kula ne'eri ki. 20 'I fa'i bore 'ana nau ku leka ana, nau ku 'idufa'i sasi 'uri: Nai fatatalo'ania na Fa'arongo'a Le'a ana ma'e fanoa ne'e noa'a kira kasi rongo 'ua sulia sa Jesus Christ, fasi 'iri naisi di'ia ta ngwae ne'e saunga'inia ta luma 'i fafona fau ni babato'o 'anga ta ngwae matamata alua. 21 Di'ia ba na Kerekere'a Abu ala'a sulia na Christ, "Ngwae ne'e noa'a kasi rongo 'ua sulia, kira ke ba'a lisia, ma kira ka saiana."

Sa Paul nia ke leka 'uana 'i Rom

22 Ma osi'ana nau ku 'abera sulia fa'atalo'a 'una'eri saena fanoa matamata ki, nia ne'e fonea noa'a naisi leka kwau 'iri nai dao to'omu'a. 23 Ma ana kaida'i ne'e, nau ku fa'asuia na'a na rao'a nau ki 'i ne'e saena ma'e fanoa ne'eri ki. Ma sulia bara fa'i ngali na'a ne'e nau ku oga leka'a kwau siaumulu, 24 ma 'i nini'ari nau ku manata na'a fuana fasi 'iri nai liu kwau siaumulu, kaida'i nai ba'a leka 'uana 'i Spen. Nia ne'e nau ku manata to'o fuana nai dao kwau siamu'a, nau ku ta'i saele'a basi fa'i

kamu ka sui, nau ku oga muke kwai'afi aku ana leka'a nau 'uana 'i Spen. ²⁵ Bore ma 'i na'ona ne'e nau ku leka 'uana 'i Spen, nai leka basi 'uana 'i Jerusalem fuana 'afilana ngwae God ki 'i ne'eri. ²⁶ Osi'ana na ngwae fa'amamana ki 'i Masedonia ma 'i Gris, kira fia nia le'a fuana kwate mani'a fuana 'afilana ngwae fa'amamana ne'e kira dala'a ma kira ka tua 'i Jerusalem. ²⁷ Ma na lia'i ngwae ne'eri ne'e ru kira talada. Ma ka 'una'eri bore, nia bolo fuana kike 'afida. Sulia na ngwae Jiu ki kira daro'ia kwailiu na Fa'arongo'a Le'a fa'inia na ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki, ma ka le'a fuana ngwae noa'a la'u Jiu ki, kira ka daro'ia na to'o ru'a kira ki fa'inia na ngwae Jiu ki. ²⁸ Ma ana kaida'i nai fa'asuia na'a na rao'a fuana kwatelana na mani ne'e kira fikua fuada ka sui, nai ba'a leka 'uana 'i Spen, ma nau ku liu siaumulu ana leka'a nau. ²⁹ Kaida'i nai dao ma'i siaumulu, nau ku saiana sa Jesus Christ ke fa'ale'a kamu osi'ana nau'a.

³⁰ Ngwaefuta nau kina, sulia na Aofia kia sa Jesus Christ, ma sulia na alafe'anga ne'e na Ano'i ru Abu kwatea fuaka, nau ku gani kamu muke fo'o ngasingasi'a fa'i nau, fasi 'iri God ke 'afi nau. ³¹ Muke fo'o 'iri God ke 'afi nau fasi 'iri na ngwae ki 'i Judea ne'e noa'a kasi fa'amamana, noa'a kasi fa'afii nau. Ma muke fo'o logo 'iri na ngwae God ki 'i Jerusalem kike saele'a sulia na mani ba nau ku kwatea fuana 'afilada. ³² 'Una'eri, di'ia na kwaiogai'anga God, ana kaida'i nau ku fa'asuia na'a rao'a nau 'i Jerusalem, nai ba'a leka ma'i siaumulu fa'inia na saele'anga doe, ma nau kui ba'a mamalo

le'a fa'i kamu. ³³ Aia, nau ku fo'lo 'iri God ne'e kwatea aroaro'anga fuaka, ke tua fa'i kamu ta'ifau. 'Iu ke 'una'eri.

16

Sa Paul fata le'ale'a ana ti ngwae fa'amamana 'i Rom

¹ 'Iu, nau ku oga nai fata le'a sulia na ngwaingwaena kia 'i Fobe ne'e rao fuana ngwae fa'amamana ki 'i Kenkrae. ² Ana kaida'i nia ke ba'a dao ma'i siaumulu, muke kwaloa sulia na fa'amamana'anga nia ana na Aofia, sulia ngwae God ki totolia kike sasi 'una'eri. Ma muke 'afia 'ani ta ru ne'e nia oga, osi'ana nia'a ba 'afia logo na ngwae 'oro ki ma nau'a logo.

³ Ma nau ku kwatea ala'anga le'a le'a fuana sa Akuila ma 'i Prisila ne'e kera rao fa'i nau fuana sa Jesus Christ. ⁴ Ana kaida'i kera 'afi nau, karangi kira ka saungidaro'o. Ma sulia ru ne'e, nau ku tafedaro'o liu. Ma noa'a la'u ta'ifili nau, ma na ngwae ne'e noa'a la'u Jiu ki ta'ifau ne'e kira fa'amamana logo, kira tafedaro'o. ⁵ Aia, ma nau ku kwatea ala'anga le'a le'a logo fuana ngwae ne'e kira fa'amamana, ma kira ka fiku saena luma kera fuana fo'osilana God.

Ma nau ku kwatea ala'anga le'a le'a logo fuana sa Epaenetus, na kwaima le'a nau. Nia ne'e ngwae etaeta ne'e nia fa'amamana ana sa Jesus Christ 'i Asia. ⁶ Ma nau ku kwatea ala'anga le'a le'a logo fuana 'i Mary, kini ba nia rao ngasingasi'a fuamu'a. ⁷ Ma ala'anga le'a le'a logo fuana sa Andronikus, ma sa Junias, na ro ngwae Jiu ki di'ia logo nau'a ne'e kira tua tua

fa'i nau saena luma ni lokafo. Ma kero'a ro ngwae kera eta fa'amamana ana sa Jesus Christ sui mala nau'a. Ma na ngwae ni lifurongo ki, kira sai le'a logo adaro'o.

⁸ Na ala'anga le'a le'a nau fuana sa Ampilatus, na kwaima le'a nau sulia na fa'amamana'anga kero'o ana na Aofia. ⁹ Na ala'anga le'a le'a logo fuana sa Urbanus, na ngwae rao fa'i nau fuana sa Jesus Christ. Ma na ala'anga le'a le'a logo fuana sa Stakis, na ngwae kwaima le'a nau. ¹⁰ Ma ala'anga le'a le'a fuana sa Apeles, na ngwae le'a ne'e sa Jesus Christ alafafia. Ma fata le'a le'a 'anga fuana sa Aristobulus fa'inia na tua'a nia. ¹¹ Ma ala'anga le'a le'a fuana sa Herodion, ta ngwae Jiu di'ia logo nau'a. Ma ala'anga le'a le'a logo fuana sa tai fa'ida ne'e kira fa'amamana saena luma sa Narsisus.

¹² Aia, na ala'anga le'a le'a nau ki fuana 'i Tri-faena ma 'i Trifosa, ne'e kera rao ngasingasi'a fuana na Aofia. Ma na ala'anga le'a le'a logo fuana kwaima nau 'i Persis, na kini rao ma'udi fuana na Aofia. ¹³ Nau ku kwatea ala'anga le'a le'a nau ki fuana sa Rufus, ngwae rao le'a fuana na Aofia. Ma ala'anga le'a le'a logo fuana te'a sa Rufus, ne'e nia 'afi le'a aku di'ia na'a ta ngela 'ana. ¹⁴ Ala'anga le'a le'a nau ki fuana sa Asinkritus, sa Flegon, sa Hermes, sa Patrobas, sa Hermas, ma na ngwae ki ta'ifau ne'e kira fa'amamana ma kira ka tua fa'inida. ¹⁵ Ala'anga le'a le'a ki fuana sa Filologus, ma sa Julia, ma sa Nereus fa'inia ngwaingwaena nia, ma fuana sa Olimpas fa'inia na ngwae God ki ta'ifau ne'e kira tua fa'inida.

¹⁶ Ma ana kaida'i kamu ke lisi kamu kwailiu, muke fa'ata'inia na alafe'anga kamu fuamu'a kwailiu. Aia, ma na ngwae fa'amamana sa Jesus Christ ki ta'ifau 'i ne'e, kira kwatea kwau na ala'anga le'a le'a kira ki fuamu'a.

Fata fa'abasu'a sulia tua'a le'a fuana ngwae fa'amamana ki

¹⁷ Ngwaefuta nau kina, nau ku saea fuamu'a, muke madafi kamu fa'asia na ngwae ne'e kira kwate ma kamu ka fu'a ki, ma kira kwate ma ti ngwae ka fa'ita'i fa'asia sa Christ. Kira fa'amanata 'ani na ru ne'e leka matamata fa'asia na fa'amanata'anga mamana ne'e kamu fa'amamana ana. Muke tua tau fa'asida. ¹⁸ Sulia sa tai fa'ida ne'e kira sasi 'una'eri, noa'a kira kasi rao go'o fuana sa Jesus Christ na Aofia kia, bore ma kira rao go'o 'ada sulia liada talada. 'Ania ala'anga le'a kira ki fa'inia na ala'anga kwaigwafe kira ki, kira ka sokea ngwae ne'e noa'a kira kasi sai'i ru 'ua ki. ¹⁹ Bore ma ngwae ki ta'ifau kira rongo sulia ne'e kamu ro'osulia sa Christ. Ma nau ku saele'a liu suli kamu. Nau ku oga muke liato'o sulia tae ne'e le'a, ma muke tua fa'asia na ru ta'a ki. ²⁰ 'Una'eri God ne'e gwalona na aroaro'anga kia, nia ke ba'a 'ali'ali ka kwate ma kamu ke liufia sa Saetan.

Nau ku fo'o fasi 'iri na Aofia kia sa Jesus ka ina'u ana 'ofelamu'a.

²¹ Ma sa Timoti, na ngwae ne'e rao fa'i nau, kwatea logo kwau na ala'anga le'a le'a nia ki fuamu'a. Ma sa Lusius, sa Jason, ma sa Sosipater, na ngwae Jiu ki di'ia logo nau'a, kira kwatea na ala'anga le'a le'a kira logo fuamu'a.

²² Ma nau'a sa Tertius, na ngwae ne'e nau ku 'afia sa Paul fuana keresilana na ala'anga ne'e ki, nau ku kwatea kwau na ala'anga le'a le'a nau fuamu'a sulia na fa'amamana'anga kia ana sa Jesus Christ.

²³⁻²⁴ Aia, ma sa Geas ka kwatea kwau na ala'anga le'a le'a nia ki. Nau ku tua fa'inia 'i ne'e, ma na ngwae fa'amamana ki ne'e kira fiku logo 'i luma nia. Ma sa Erastus, na ngwae lia sulia mani saena ma'e fanoa doe ne'eri, fa'inia ngwaefuta kia sa Kuartus, kera kwatea na ala'anga le'a le'a kero'a logo fuamu'a.*

Fo'onga'a 'isi 'ani ba'atafe'anga

²⁵ Kuke fu'usi 'inoto'a ana God, osi'ana nia siana fa'angasingasi lamu'a sulia na Fa'arongo'a Le'a ne'e nau ku fa'atalo'ania. Na Fa'arongo'a ne'e nia leka sulia sa Jesus Christ. Kaida'i tau na'a ma'i God noa'a kasi fa'ata'i madako ana Fa'arongo'a Le'a ne'e. ²⁶ Bore ma ana kaida'i ne'e, nia fa'ata'inia na'a na Fa'arongo'a Le'a. Na profet ki kerekere sulia na Fa'arongo'a Le'a ne'e. Ma God ne'e mauri firi, nia asunga'i kami ka takaloa na Fa'arongo'a Le'a ne'e fuana ngwae ana fanoa ki ta'ifau, fasi 'iri ne'e ngwae ki ta'ifau, kike fa'amamana ana, ma kike ro'o logo sulia.

²⁷ God ta'ifilia go'o ne'e liato'o ana ru ki ta'ifau, kulu ba'atafea 'ani sa Jesus Christ tuatua firi. 'Iu ke 'una'eri.

* **16:23-24** Ti kerekere'a 'ua 'adoa la'u ala'anga ne'e, "Na kwai'ofe'anga na Aofia kia sa Jesus Christ ke tua fa'i kamu ta'ifau. 'Iu."

**Fau Alanga'inga Faolu Ana Ala'anga
Kwara'ae
The New Testament and Genesis in the Kwara'ae
language of the Solomon Islands
Niu Testament na Stat long langguis Kwara'ae**

copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kwara'ae

Translation by: SITAG

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-11-14

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 19 Aug 2021

100e8c4b-3c10-5adf-8b7e-9b5cdcfb9b38